

dyplom inżynierski

W. K. 29.12.38

ZWIĄZEK „RAWA”

25

lat działalności.

opracowali: **NACZELNY INŻYNIER J. O. GRABOWSKI**
(dypl. inż. E. C. L.)

dypl. Inżynier EDWARD MASZCZYŃSKI

Maszyński
20
J. O. Grabowski
Mag. inż. Roman Maryniarczyk
naczelnik Wydz. Budowy

CHORZÓW, 1938 ROK.

SL 3 k

500921

II

K-48/16604

14.12. 1504

ROZDZIAŁ I.

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY ZWIĄZKU „RAWA“

Założony na mocy ustawy z dnia 21 kwietnia 1913 roku, Związek „Rawa“, zwany wówczas „Rawaverband“, rozpoczął swą działalność pod przewodnictwem ówczesnego starosty (Landrat'a) powiatu katowickiego Gerlacha.

Zarząd ówczesny powołał na kierownika robót inż. Müller'a ze Związku Emscher'y, pod kierownictwem którego został opracowany projekt generalny regulacji rzeki i jej dopływów oraz częściowego usanowania dorzecza.

Projekt ten został zatwierdzony przez władze nadzorcze 2. IX. 1914 roku.

Równocześnie z tym Zarząd Związku opracował statut, który miał określić ściślejszy sposób i ramy działalności Związku.

Jednakże wybuch wojny światowej uniemożliwił jakiekolwiek realizowanie projektów, aż dopiero po przejęciu suwerenności nad tą częścią Górnego Śląska przez Rzeczpospolitą Polską, Związek na posiedzeniu swego Wydziału, czyli Walnego Zebrania przedstawicieli udziałowców, w dniu 25 sierpnia 1922 r. wznowił swoją działalność.

W 1925 roku nastąpiło przyłączenie gmin: Dębu, Załęcza, Bogucic, Brynowa i Ligoty do miasta Katowic, wskutek czego Wielkie Katowice stały się największym udziałowcem Związku.

Wydział Związku na posiedzeniu w dniu 17 sierpnia 1925 roku, wybrał na przewodniczącego prezydenta miasta Katowic dr. A. Górnik.

Odtąd też po uzyskaniu odpowiednich kredytów ze strony rządu, datuje się energiczniejsze przeprowadzanie prac Związku.

W dniu 14 maja 1926 roku, powołano na podstawie rozpisanego konkursu na kierownika inż. Józefa Oksza-Grabowskiego, który wraz z powołanym przez siebie personelem technicznym, przystąpił do wykonywania robót.

Pierwszą łopatę ziemi wyrzucono na Szabelni przy ujściu Rawy do Brynicy w dniu 13 lipca 1926 roku. Jest to więc data rozpoczęcia robót.

Po ustąpieniu dr. Górnik ze stanowiska prezydenta miasta Katowic, a zatem i ze stanowiska przewodniczącego Związku, Wydział Związku obrął w dniu 25 października 1928 roku, nowego prezydenta miasta Katowic, dra Adama Kocura, przewodniczącym Związku.

Dr. Adam Kocur piastuje to stanowisko do chwili obecnej.

Zastępcą przewodniczącego jest Tadeusz Szaliński, starosta powiatu Świętochłowice.

Egzekutywę Związku „Rawa“, stanowi obecnie Zarząd w składzie:

Przewodniczący: dr. Adam Kocur, prezydent miasta Katowic i poseł na Sejm Śląski.

Członkowie: Karol Grzesik — marszałek Sejmu Śląskiego i prezydent miasta Chorzowa, Dr. Wilhelm Seidler — starosta powiatu katowickiego, Stefan Czaplicki — radny miasta Katowice, Gen. Dyr. Stefan Krasnodębski, Nacz. dyr. inż. Marian Wojciechowski, Radca inż. Roman Maryniarczyk — delegat p. Wojewody Śląskiego, Prezes inż. Stanisław Majewski — delegat Wyższego Urzędu Górniczego, Józef Oksza-Grabowski — Naczelnny Inżynier Związku „Rawa“.

Rys. 1. Dom Administracyjny Związku.

ROZDZIAŁ II.

OPIS TOPOGRAFICZNY I DEMOGRAFICZNY.

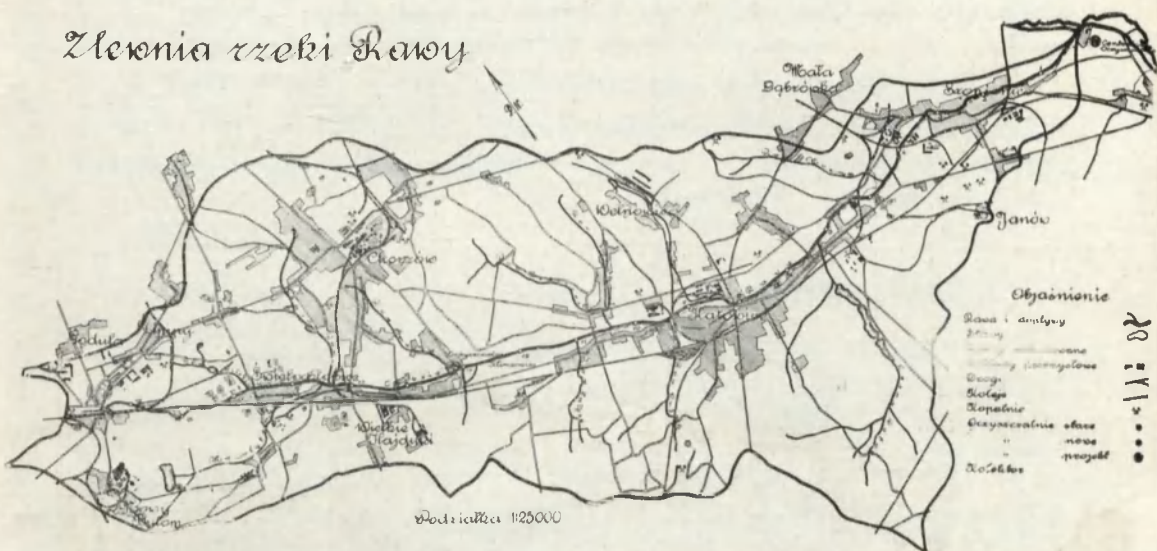
Ogólna charakterystyka.

Rzeka Rawa ze względu na swoją wielkość jest zaledwie potokiem IV rzędu według skali polskiej ustawy wodnej. Istotnie ani jej wielkość, ani jej znaczenie jako szlaku wodnego nie przeznaczają jej do żadnej więk-

szej o ogólniejszym znaczeniu roli, jednakże ta niewielka, gdyż zaledwie 19,5 km., długości licząca rzeczka, ma pierwszorzędne lokalne znaczenie.

W jej dorzeczu o powierzchni 88,5 km², ulokował się ze względu na bogactwa przyrodzone największy polski przemysł górniczy i hutniczy.

Zlewnia rzeki Rawy

Rys. 2. Zlewnia rzeki Rawy.

Jakkolwiek przemysł ten początkami swymi sięga czasów bardzo dawnych, jednakże właściwy jego rozwój rozpoczyna się dopiero po wojnie prusko-francuskiej, to jest datuje się dopiero od trzeciej ćwierci ubiegłego wieku.

Do tego czasu dorzecze Rawy miało charakter wybitnie rolniczy, o czym świadczą nazwy miejscowości, jak Dąb, Załęże, Lipiny, Mała Dąbrówka i t. p. Spad rzeki był wykorzystywany przez 8 młynów wodnych, po których obecnie niema śladu.

Zaludnienie.

Kiedy po roku 1871 rozpoczął się wspomniany już rozwój przemysłu, w ślad za tym szedł przyrost zaludnienia. Ponieważ miejscowa ludność nie mogła dostarczyć potrzebnych rąk do pracy, ściągano i werbowano robotników nawet z poza granic dawnego państwa niemieckiego. Ilość zaludnienia w dorzeczu w roku 1904 wynosiła według danych zebranych przez dra Geisenheimera 242.000 mieszk.

W roku 1937 cyfra ta osiągnęła przeszło 400.000 mieszk.

W ten sposób gęstość zaludnienia obliczona w stosunku do całego dorzecza wynosi obecnie 4.520 m/km².

Jeśli uwzględnimy nadto fakt, że więcej niż połowa dorzecza nie jest i nie może być, ze względu na interesy przemysłu górniczego, zabudowaną, dojdziemy do gęstości zaludnienia, sięgającą 10.000 m/km².

Jest to najgęściej zaludniony obszar w Polsce i nieznacznie tylko ustępujący najgęściej zaludnionym okręgom przemysłowym zachodnio-europejskim.

W tych warunkach, stosunki sanitarne i higieniczne musiały oczywiście pozostawiać bardzo wiele do życzenia, zwłaszcza, że dużo gmin wiejskich, a niektóre nawet miejskie, nieposiadały wcale, względnie posiadały tylko częściową kanalizację.

Rozwój przemysłu.

Początki przemysłu górniczo-hutniczego sięgają jeszcze czasów Fryderyka Wielkiego, jednakże obecną pełnię rozwoju osiągnął on dopiero w ostatnich 50 latach.

Przyrodzone bogactwa naturalne w postaci obfitych złóż węgla na miejscu oraz rud tak żelaznych, jak i cynkowych, a nawet ołowianych i srebrnych w najbliższym sąsiedztwie, przyczyniły się w pierwszym rzędzie do obecnego rozwoju przemysłu górnośląskiego.

Tak więc mamy obecnie w dorzeczu Rawy (88 km²): 6 hut żelaznych, 7 hut cynku i ołowiu, 10 kopalń węgla kamiennego, 3 zakłady przemysłu chemicznego i wiele innych pomniejszych.

Te zakłady przemysłowe odprowadzające swoje ścieki do rzeki Rawy, przyczyniają się w bardzo poważny sposób do jej zanieczyszczenia.

Prócz tego niektóre z tych przedsiębiorstw pobierają również wodę z rzeki dla własnych celów, a przede wszystkim do chłodzenia i po zużyciu oddają do rzeki z powrotem. Co jest ułatwieniem i zmniejszeniem kosztów odnośnych zakładów.

ROZDZIAŁ III.

CHARAKTERYSTYKA WÓD RAWY, ICH SZKODLIWOŚCI I WYNIKAJĄCE STĄD SKUTKI.

Skład wód Rawy.

Czysta jeszcze przed 50 laty rzeczka, podobno nawet bardzo zasobna w ryby, stała się z przyczyn uprzednio podanych, głównym kolektorem, w którym mieszały się ścieki kanalizacyjne z przemysłowymi.

Wzajemne ustosunkowanie się ilościowe tych ścieków przedstawia się przy ujęciu:

ścieków kanalizacyjnych	20%
„ przemysłowych	80%

Na skutek robót górniczych rzeka straciła zupełnie swoje źródła, z których pierwotnie brała początek.

Normalna woda Rawy składa się wyłącznie zatył z odpływów zakładów przemysłowych i z urządzeń kanalizacyjnych osiedli.

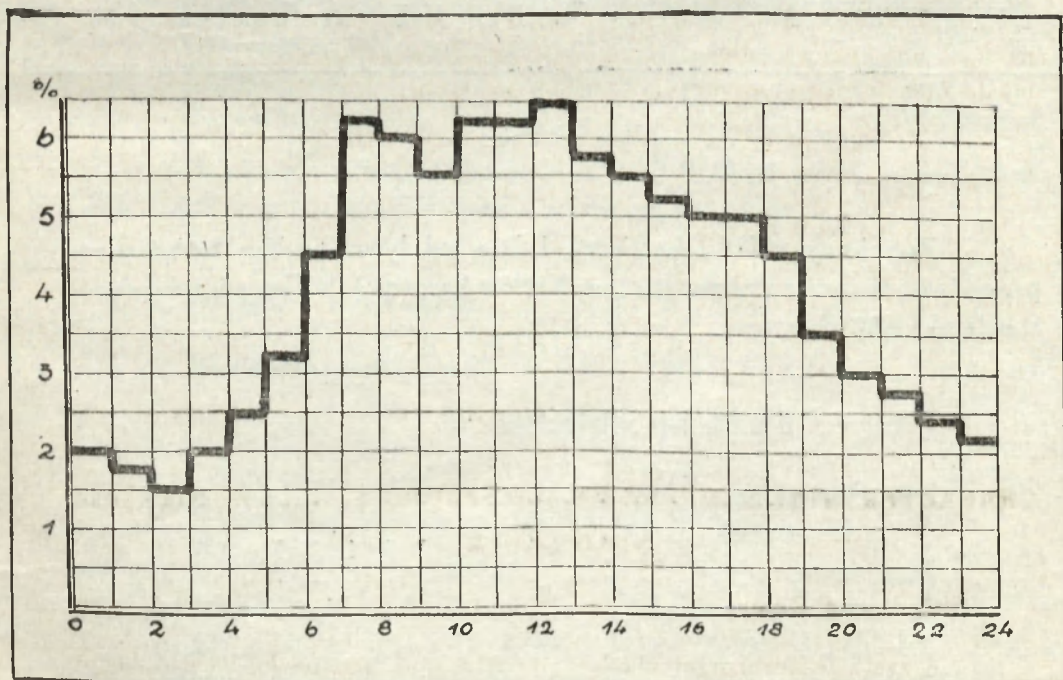
Wielka woda stanowi tylko rozcieńczenie tych ścieków, pogorszone jednak o tyle, że opady deszczowe zmywają z powierzchni ulic, placów i zabudowań wiele różnych nieczystości.

Skład chemiczny.

Skład chemiczny wody rzeki Rawy jest oczywiście bardzo niejednolity i to zarówno co do miejsca, jak i co do czasu.

O ile bowiem w górnym biegu przeważają ilościowo ścieki przemysłowe, to w dolnym biegu dochodzą w większych ilościach ścieki z miasta Katowic, największego liczebnie i stosunkowo najlepiej skanalizowanego ośrodka miejskiego.

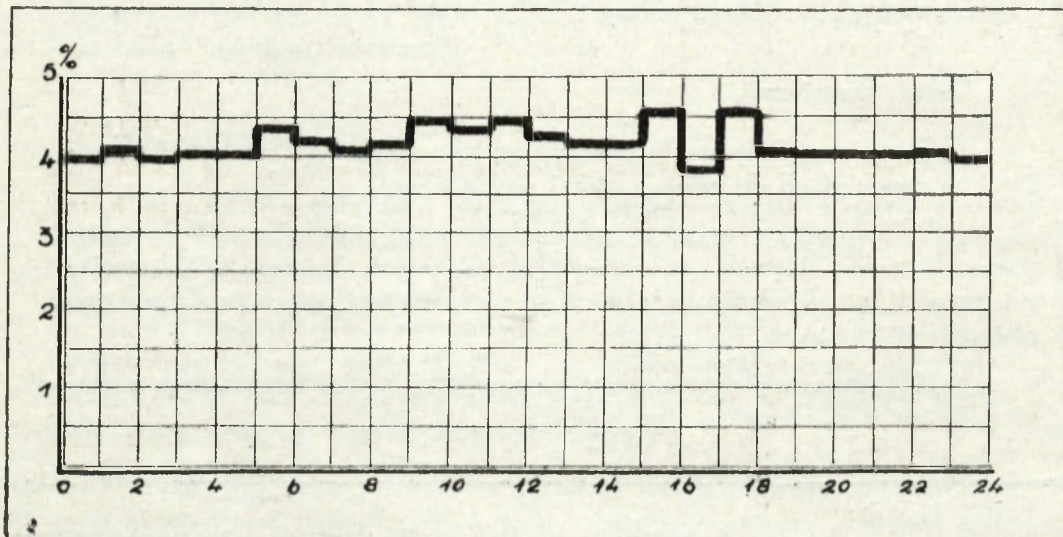
Natężenie odpływu kanalizacyjnego jest jak wiadomo zmienne w czasie i da się ująć w wykres (rysunek 3).

Rys. 3. W. Geisler. (Kanalisation und Abwasser reinigung).

Natężenie odpływu wód kopalnianych, zwłaszcza wglębnych, jest mniej więcej w ciągu doby stałe, natomiast natężenie odpływu z zakładów hutniczych i innego przemysłu zależy od charakteru, intensywności i planu produkcji.

Natężenie przepływu rzeki mierzone na oczyszczalni w Klimzowcu w dzień bezdeszczowy, przedstawia się na podstawie obserwacji własnych jak rysunek 4.

Rys. 4.

Przeciętny skład chemiczny 1 litra odpływu według badań przeprowadzonych przez Stowarzyszenie Kotłów Parowych w Katowicach przedstawia się następująco:

1. Odpływ z kanalizacji miejskiej.

Zawiesina gruba	12,18	cm ³
„ drobna	184,30	mg.
Zasadowość wody	0,97	mwal.
Zawartość subst. rozp.	4.100,00	mg.
Utlenialność O ₂	176,10	„
Gnilność O ₂	270,00	„
Twardość ogólna	29,80 ⁿ	niem.

Odpływy te charakteryzują się bardzo wielką ilością zawiesiny tak grubej, jak i drobnej, olbrzymią wprost gnilnością i takim samym zapotrzebowaniem tlenu.

Odpływy te są źródłem wszelkiego rodzaju przykrych zapachów, jakie wydziela Rawa.

2. Odpływ z kopalni węgla.

Zawiesina gruba	0,60	cm ³
„ drobna	24,20	mg.
Tlenki metali ciężkich	25,60	„
Zawartość substancji rozpuszczonych w wodzie .	4.692,00	„
Utlenialność 02	5,66	„
Twardość ogólna	90,60 ⁰	niem.

Ścieki te charakteryzuje niewielka ilość zawiesiny, ale za to duża ilość substancji rozpuszczonych, wysoka twardość i obecność tlenków metali.

3. Odpływ z huty żelaza.

Zawiesina gruba	0,60	cm ³
„ drobna	33,77	mg.
Tlenki metali ciężkich	37,72	„
Zawartość substancji rozpuszczonych w wodzie .	3.970,00	„
Utlenialność 02	16,95	„
Gnilność 02	29,62	„
Twardość ogólna	73,70 ⁰	niem.

Odpływy te charakteryzuje duża ilość tlenków metali, wysoka twardość, duże zapotrzebowanie tlenu i zdolności do gnicia.

4. Odpływ z huty cynku.

Zawiesina gruba	1,66	cm ³
„ drobna	42,67	mg.
Kwasowość wody	3,09	mwal.
Tlenki metali ciężkich	36,98	mg.
Zawartość substancji rozpuszczonych w wodzie .	1.200,00	„
Utlenialność 02	29,44	„
Twardość	30,25 ⁰	niem.

Tutaj uderza przede wszystkim duża kwasowość ścieku, a co za tym idzie duża zdolność do tworzenia nowych związków, które się będą strącać w korycie rzeki.

Zanieczyszczenie chemiczne wody samej rzeki, jest oczywiście składową tych poszczególnych zanieczyszczeń i będzie się naturalnie, jak już wyżej wyjaśniliśmy, stale zmieniało.

Jedna z prób pobrana poniżej oczyszczalni na Klimzowcu, wykazuje skład następujący:

Zawiesina gruba	0,47	cm ³ .
„ drobna	32,27	„
Tlenki metali ciężkich	52,73	mg.
Substancji rozpuszczonych w wodzie	4.653,00	„
Utleniałość O ₂	26,52	„
Gnilność O ₂	11,20	„
Twardość ogólna	76,23 ⁰	niem.

Jak widać woda Rawy wykazuje znacznie bliższe pokrewieństwo ze ściekami przemysłowymi, niż z odpływami kanalizacyjnymi.

Odbiega ona, jak zresztą wszystkie jej odpływy bardzo poważnie od norm ustalonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z dnia 12-go czerwca 1930 r., które to normy podają takie wytyczne dla ścieków dopuszczonych do odprowadzania do wód publicznych:

- a) Ścieki nie powinny zawierać wcale zawiesiny.
Sucha pozostałość po wyprażeniu 1 litra ścieków nie powinna przekraczać 60 mg.
- b) Ścieki powinny mieć reakcję obojętną.
- c) Ścieki nie powinny mieć wyraźnego zapachu fekalii.
- d) Na powierzchni ścieków nie powinny pływać błonki tłuszczu i t. p. produktów.

Wybuchy epidemii.

Że woda tego rodzaju płynąca w korycie dzikim, nieuregulowanym, musiała stanowić wielkie niebezpieczeństwo dla zdrowia publicznego, nie trzeba bliżej wyjaśniać.

Sztucznie utworzone stawy w Katowicach, Załężu, Lipinach, zatrzymywały wszelką zawiesinę, która ulegając tam gniciu, zatruwała powietrze, a unoszące się nad stawami roje much, były roznośicielami wszelkiego rodzaju bakterii.

W roku 1900 z powodu niezwyklej upałów ludność z miejscowości położonych w górnym biegu rzeki, czerpała dla swoich potrzeb wodę wprost z koryta, co było bezpośrednią przyczyną silnego wybuchu epidemii tyfusu.

Po raz drugi w 1911 roku miała miejsce ta sama epidemia i tu stwierdzono, że przyczyna również tkwiła w nieuregulowanej i zaniedbanej rzece.

Gdyby zaopatrzenie w wodę miejscowości przemysłowych nie było obecnie doprowadzone do stanu przynajmniej zadowalającego z podobnego rodzaju wypadkami, spotykilibyśmy się napewno znacznie częściej.

ROZDZIAŁ IV.

POWSTANIE I DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU „RAWA”.

Powstanie Związku.

Co raz częściej odzywały się głosy publiczne, domagające się uporządkowania stosunków wodnych i sanitarnych dorzecza.

Próbowano kilkakrotnie przystąpić przynajmniej do regulacji samej rzeki, jednakże nie zainteresowane w tem bezpośrednio gminy z górnego biegu rzeki oraz przemysł, nie chciały się przyczynić swoimi wkładami finansowymi.

Wreszcie w 1913 roku, rząd pruski wydał ustawę z dnia 21 kwietnia tegoż roku, na mocy której zawiązano przymusowy Związek celowy, którego zadania jak najszerzej ujęte określiła sama ustawa.

Wzorem dla organizacji Związku były istniejące już oddawna w podobnych warunkach, a mianowicie w okręgu przemysłowym westfalskim Związki Emschery (Emschergenossenschaft), Ruhry (Ruhrverband), Lippy i t. p.

Działalność Związku.

Rozpoczęła się jeszcze w 1913 roku i ograniczyła się początkowo do opracowania projektu regulacji rzeki, jej dopływów i projektów usanowania dorzecza.

Projekt regulacji rzeki Rawy i jej dopływów, został opracowany w 1913 i 1914 roku i zatwierdzony przez władze pruskie, a mianowicie przez Ministerstwo Rolnictwa i Domen dnia 2 września 1914 roku.

Projekt traktował rzekę i jej dopływy jako główne kolektory wszystkich ścieków przemysłowych i kanalizacyjnych i nie stawiał w tym kierunku żadnych ograniczeń, ani nie nakładał przymusu czyszczenia na odprowadzających ścieki.

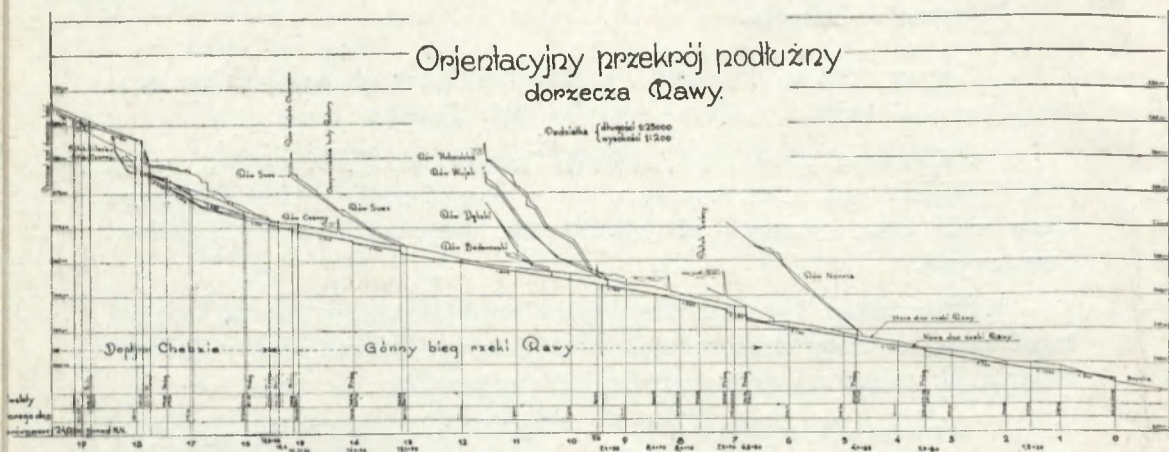
Stanowi to jego ujemną stronę, gdyż w ten sposób cały ciężar czyszczenia ścieków został przerzucony na barki Związku.

Projekt usanowania dorzecza ujęty był bardzo pobieżnie, co już wówczas władze zatwierdzające podkreślały. Obejmował on jedynie przebudowę trzech starych oczyszczalni na terenie Wielkich Katowic, oraz budowę oczyszczalni na Klimzowcu, która miała mieć zadanie oczyszczania wód całej Rawy — górnego biegu i dopływów.

Takie połowiczne traktowanie sprawy znajdowało chyba tylko w tym wytłómaczenie, że Rawa była rzeką leżącą w pasie przygranicznym, a recipient był już rzeką graniczną, że dotyczyło to terenu zamieszkałego przez ludność polską i traktowanego przez zaborców jako pewnego rodzaju kolonię.

Prace regulacyjne.

Jak wykazuje skrócony przekrój podłużny (rysunek 5) rzeka Rawa dysponuje spadkiem zupełnie dostatecznym, a w górnym biegu nawet bardzo dobrym, jednakże, ponieważ woda zawiera bardzo dużą ilość zawieszin i to

Rys. 5. Skrócony przekrój podłużny.

ciężkich, należało przez odpowiednie umocnienie kinety koryta, osiągnąć taką chyżość przyprływu, by nie dopuścić do osiadania zawiesziny i co zatem idzie do zamulania koryta. Odpowiednie umocnienie kinety jest konieczne także ze względu na skład chemiczny zanieczyszczenia. Należało zastosować umocnienie tego rodzaju, by było ono odporne na szkodliwe wpływy wód.

Poniższy rysunek podaje dwa rodzaje umocnień, przy czym typ 1 (obydwa sposoby umocnienia koryta zostały obmyślane przez Nacz. Inż. J. O. Grabowskiego) stosowano na gruntach słabszych wytrzymałościowo (torfy), względnie narażonych na wpływy robót górniczych, zaś typ 2 stosuje się na gruncie pewniejszym.

Zamiast płyt betonowych stosowanych początkowo (typ 2) obecnie stosuje się wykładanie koryta kamieniem, jako bardziej odpornym na wpływy chemiczne i atmosferyczne (patrz rys. 6).

Ze względu na koszt, używa się kamień z najbliższych położonych pokładów, a więc piaskowiec szarogłazowy z Beskidów, a ostatnio dolomit z okolic Chrzanowa.

Ten ostatni kamień, wykazujący równorzędną z pierwszym odporność i wytrzymałość nadaje się jednak lepiej ze względu na łatwiejszą obróbkę.

W niektórych miejscach, a zwłaszcza tam, gdzie tereny przedstawiały większą wartość, lub gdzie nie dysponowano ze względu na zabudowania odpowiednią dla normalnego przekroju szerokością, lub też tam, gdzie wkopana głęboko w teren kineta, powodowała duże roboty ziemne, stosowano zamiast przekroju ujętego w skarpy o naturalnym nachyleniu, przekrój ujęty w mury oporowe.

Przekrój ten pozornie droższy kompensował włożone wkłady oszczędnościami, uzyskanymi na mniejszych robotach ziemnych i na mniejszych kosztach wykupna terenów.

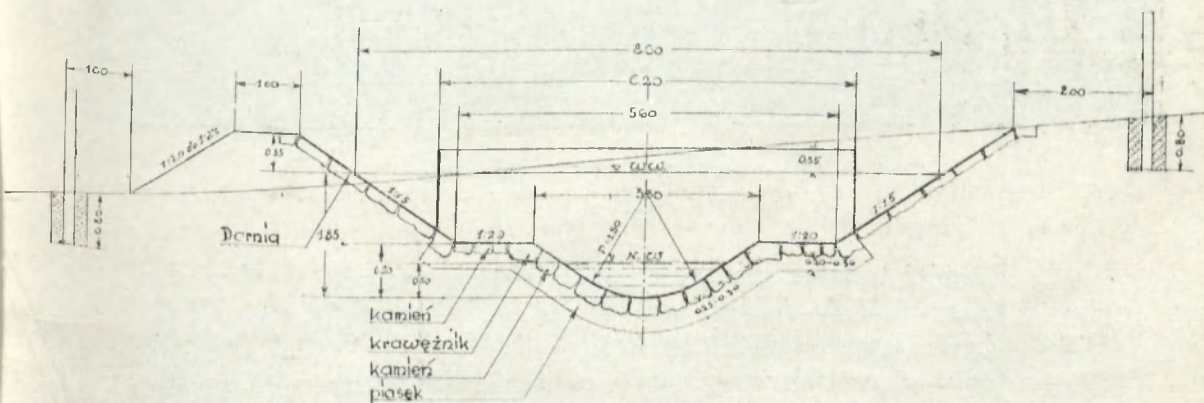
Przykładem takiej regulacji jest rysunek 7, przedstawiający uregulowaną Rawę, obok Targowicy Miejskiej w Katowicach.

Natomiast przykładem ujęcia koryta w skarpach o naturalnym nachyleniu, może być regulacja Rawy na terenie Szopienic, jak np. rysunek 8 gdzie mamy przedstawiony fragment uregulowanej rzeki poniżej mostu kolejowego na szlaku Szopienice-Sosnowiec.

Kineta i bankiety, jak również skarpy obejmujące koryto na wielką wodę są tu wyłożone kamieniem.

Normalny przekrój koryta na Sekcji VI.

od km 9+435 do km 10+917

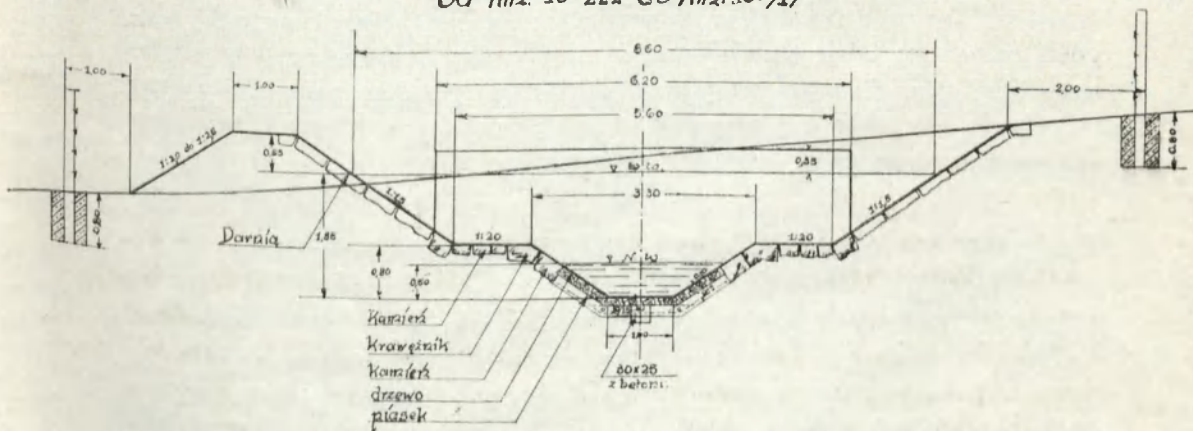

Normalny przekrój koryta z drzewa na Sekcji VI.

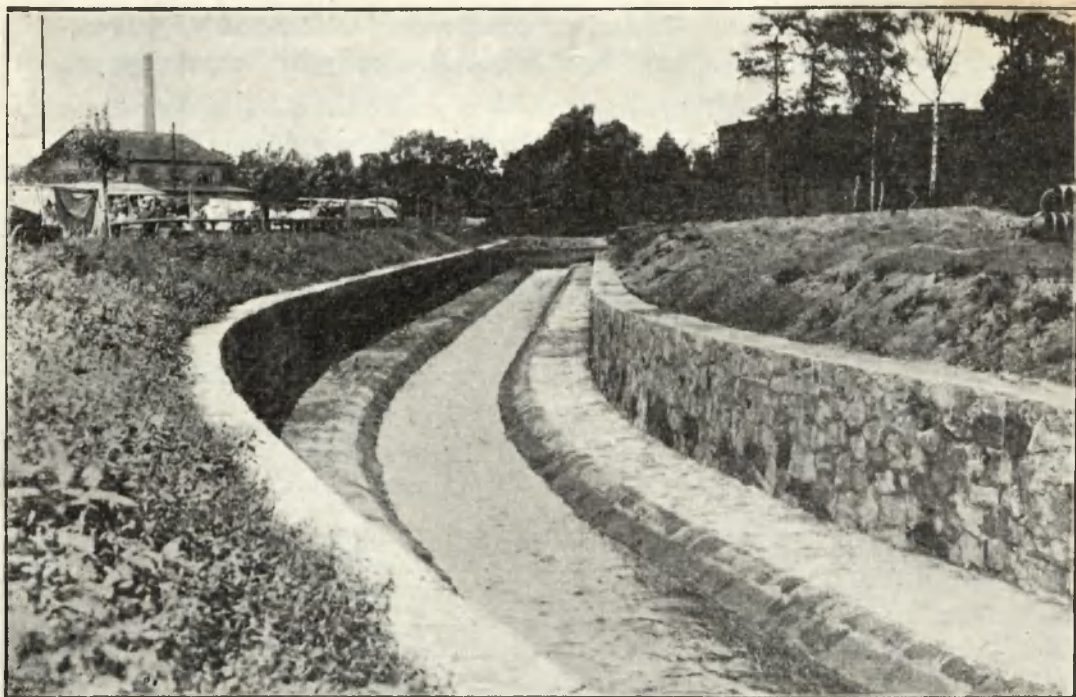
Odcinek № 5.

od km. 10+222 do km. 10+917

Podziałka 1:50

Rys. 6. Przekroje normalne rzeki.

Rys. 7. Regulacja koryta w bulwarach.

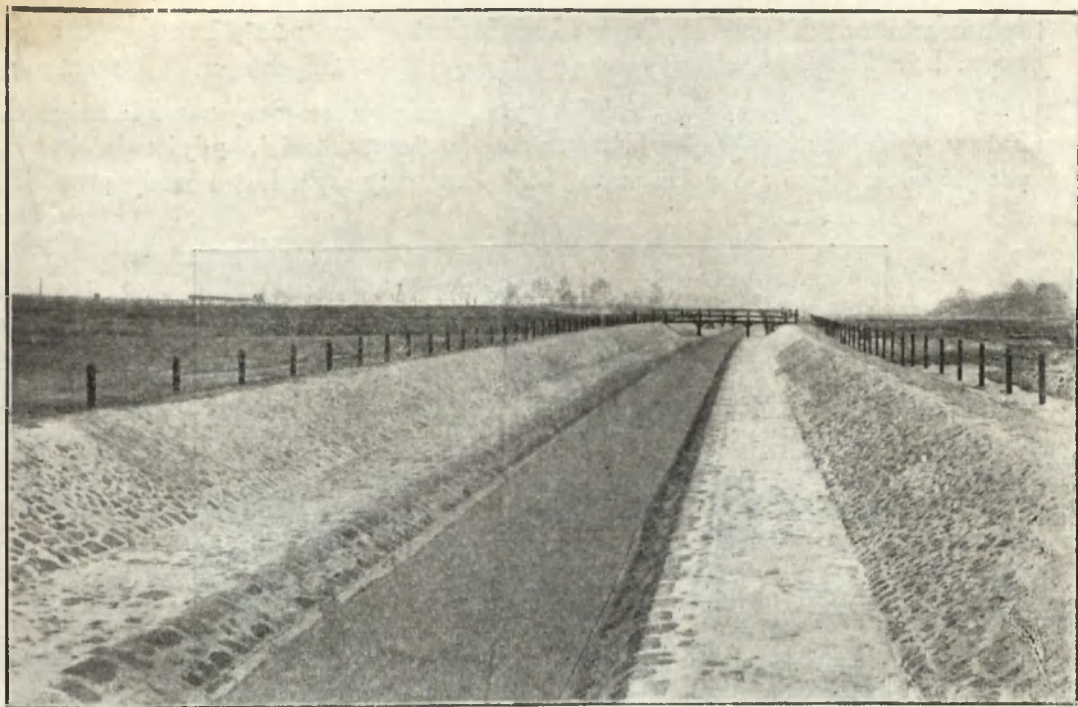
Również te same sposoby umocnienia stosowano przy regulacji dopływów bocznych. Gdy dopływ prowadził mniejszą ilość wody, można było osiągnąć bardzo znaczne ułatwienie budowy i dużą oszczędność dochodzącą 30% na terenie i na konserwacji przez poprowadzenie wody w jednej, lub dwóch rurach żelbetowych, wirowanych, o których szczegółowiej będzie mowa przy kolektorze.

Przykładem takiej właśnie regulacji, jest ujęcie Czarne Rowu w dwóch rurach żelbetowych, gdyż po trasie rowu ma być poprowadzona ulica.

Trasa uregulowanej rzeki, względnie dopływu, biegnie na całej długości prawie na trasie starej Rawy, lub dopływów. Uzasadnia to się przede wszystkim tym, że pod rzeką przedsiębiorstwa górnicze pozostawiły przy odbudowie filar ochronny, a powtórze także i tym, że w ten sposób zaoszczędza się bardzo znaczne kwoty na wykupnie terenów.

Z tych jednakże powodów należało na czas regulacji danego odcinka poprowadzić wodę w korycie prowizorycznym. Koryto takie budowane z drzewa, musiało być bardzo często prowadzone nad powierzchnią terenu. Ponieważ niejednokrotnie pracowało ono nawet przez 3 lata, musiało być zatem wykonane odpowiednio szczelnie i solidnie. (Rysunek 10).

Prace regulacyjne prowadzono niekiedy w bardzo trudnych warunkach, gdyż trzeba było walczyć z żywiołem tak trudnym do opanowania, jak właśnie woda.

Rys. 8. Regulacja koryta w skarpach.

Jeżeli jeszcze nie dopisały warunki atmosferyczne, wykonawcy stawali się wprost bezsilni, zwłaszcza, jeśli się zważy, że dorzecze Rawy bardzo silnie zabudowane, charakteryzuje się bardzo szybkimi przyborami wysokich wód. Niejednokrotnie wielkie wody zalewały nie tylko same roboty, ale i cały teren położony w pobliżu rzeki, wyrządzając tym olbrzymie szkody i przerwy w pracy.

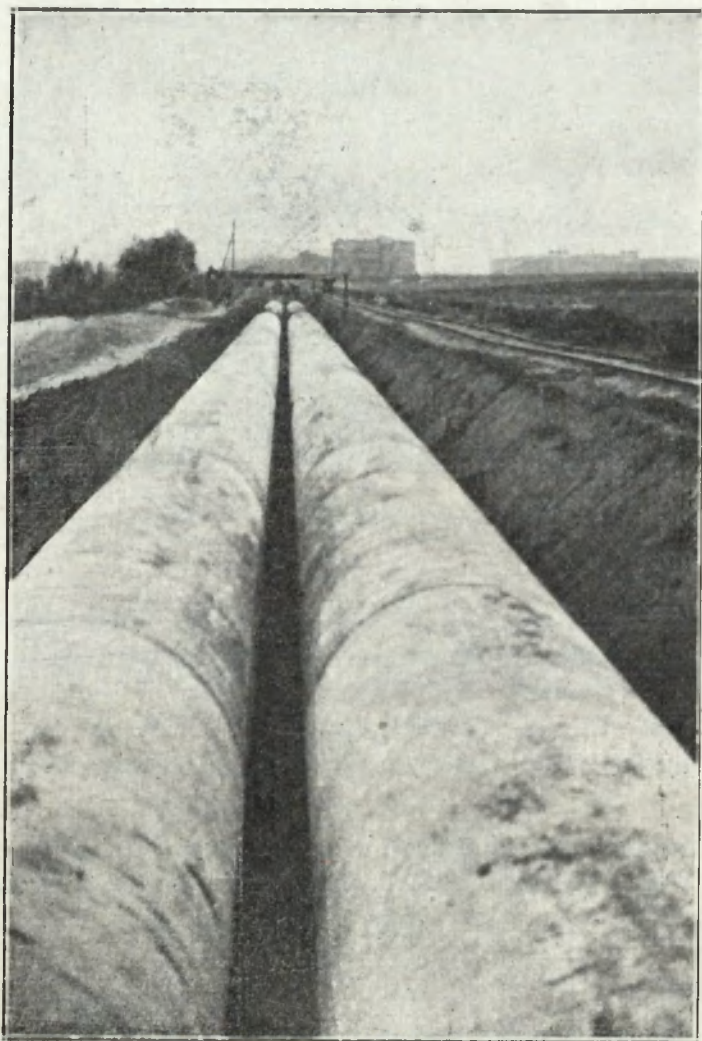
Wykonawcy musieli strzec nie tylko interesów Związku przez ochronę robót, ale również należało dbać o to, by nie narazić na szwank dobra i interesów adiacentów, gdyż w ten sposób powstawały dla Związku obowiązki dużych odszkodowań.

Zamieszczona fotografia, (rysunek 11) przedstawia nam właśnie stan prac regulacyjnych, na odcinku między oczyszczalnią na Klimzowcu, a szybem Ulrych w Wielkich Hajdukach po wielkich i katastrofalnych opadach, które miały miejsce w sierpniu 1931 roku.

Oprócz niesprzyjających warunków atmosferycznych, należało pokonać trudności wynikłe z warunków lokalnych. Rozwiązanie tych zagadnień, musiało być przeprowadzone w sposób najskuteczniejszy z punktu widzenia technicznego i możliwie najtańszy. Należy tu wymienić przeprowadzenie koryta między domami o wysokości 3 do 4 pięter na wschód od ulicy Zamkowej w Katowicach. Bardzo płytkie fundamenty domów widocznych na zdjęciu fotograficznym (rys. 12), należało wzmocnić ścianą ze słupów

żelazo-betonowych, systemu Straussa, zapuszczanych pneumatycznie (projekt Nacz. Inż. J. O. Grabowskiego).

Również przeprowadzenie koryta przez teren oczyszczalni huty Batory w Hajdukach Wielkich, nastęcało duże trudności, gdyż należało przejść obok stawów o powierzchni 16.000 m² przy czym lustro wody przy

Rys. 9. Czarny Rów skanalizowany w dwóch rurach o średn. 1.000 mm.

stawach było o 1,5 m. wyżej niż dno wykopu. Zabezpieczenie wykopu wykonano z ściany szczelnej na długości ponad 400 m. b.

W dalszym ciągu należy jeszcze wymienić jako bardzo trudne odcinki: przejście obok stawu huty Marta w Katowicach, przejście przez teren stawu huty Baildon, gdzie bardzo słabo-nośny grunt należało specjalnie wzmacniać, mimo zastosowania koryta według typu 2 (strona 13), przejście

przez teren huty Recke i między hałdami tejże huty gdzie głębokość wykopu dochodziło do 7-8 m. przy gruncie bardzo wodo-nośnym, przejście pod mostem kolejowym na szlaku Hajduki Wielkie-Chorzów, gdzie trzeba było wzmocnić płytkie fundamenty tego mostu i wiele, wiele innych.

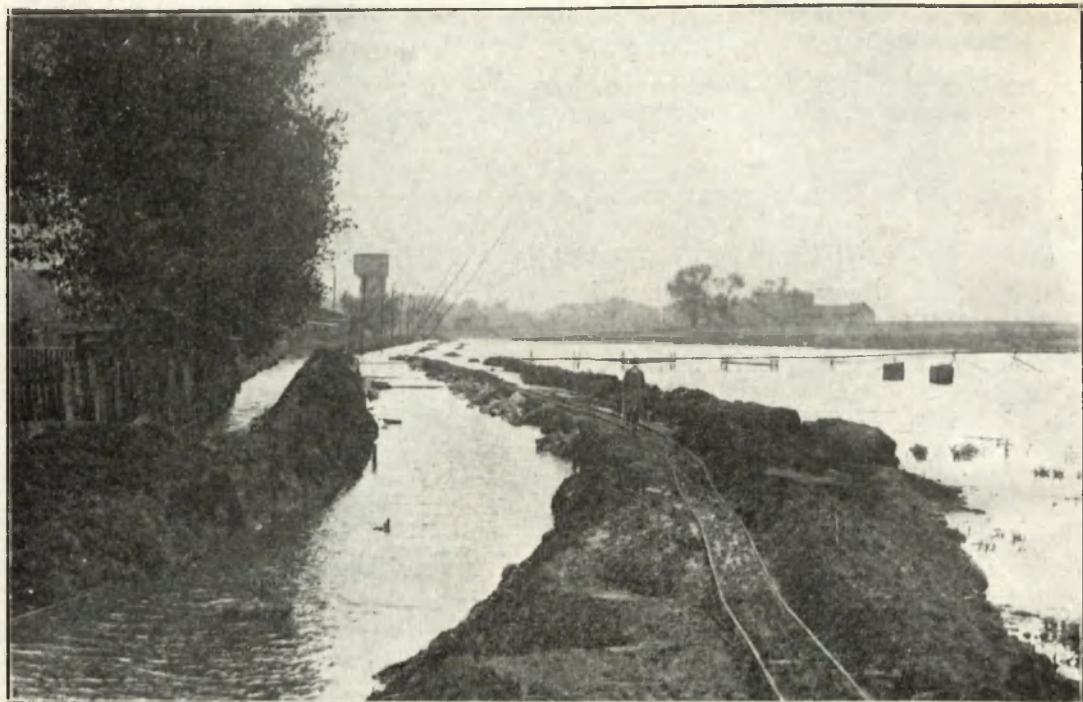
Wykonane roboty regulacyjne.

Do tej chwili wykonano w całości następujące roboty regulacyjne:

- I. Rawę w jej głównym biegu od ujścia do rzeki Brynicy pod Szabelnią aż do oczyszczalni na Klimzowcu, na długości 13,338 m.
za wyjątkiem odcinka w hucie Recke i między hałdami w Rożdzeniu, gdzie samo koryto już wykonano, a należy je tylko ograniczyć murami oporowymi, względnie skarpami.
- II. Rawę w jej górnym biegu od oczyszczalni na Klimzowcu w ujścia Czarnego Rowu na długości 2,062 m.
- III. Dopływy na łącznej długości 9,754 „
na co składają się:
 - a) Leśny Potok od ujścia, aż do skrzyżowania z linią kolejową Szopienice-Katowice, na długości 350 „

Rys. 10. Prowizorium.

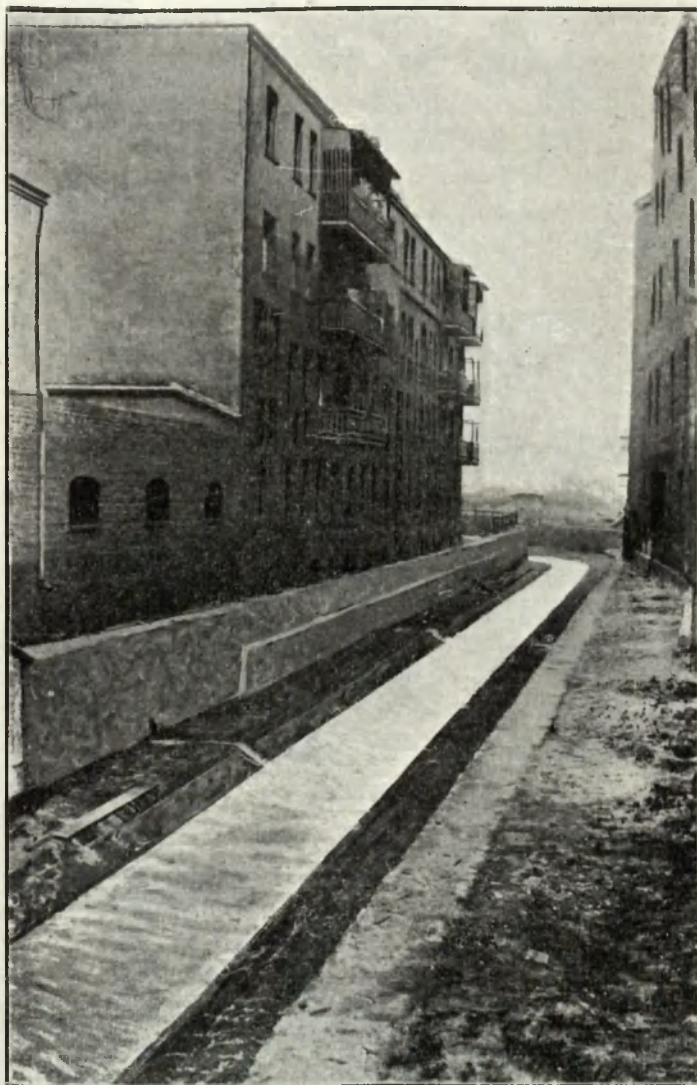

Rys. 11. Regulacja Rawy w W. Hajdukach.

- b) Rów „Hohenlohe“ od ujścia, aż do warsztatów kolejowych w Katowicach na długości 200 „
- c) Rów „Wujek“ od ujścia, aż do linii kolejowej Katowice-Hajduki Wielkie, na długości 616 m. jako rów otwarty, a dalej w porozumieniu z miastem Katowice, jako rów zakryty na długości 1,011 m.

razem długość . 1,627 „
- d) Rów „Dębski“ skanalizowany na całej długości . 1,036 „
- e) Rów „Johanka“ od ujścia, aż do szosy Katowice-Hajduki Wielkie, częściowo skanalizowane, częściowo otwarte, na długości 350 „
- f) Rów „Suez“ od ujścia, aż do ulicy przy Gazowni w Chorzowie na długości 1,557 m. jako rów otwarty oraz dalej aż do Placu Kopernika skanalizowany na długości 2014 „
- g) Rów „Czarny“ od ujścia, aż do koszar w Chorzowie na długości 872 m., jako rów otwarty, oraz stąd aż do ulicy 3 Maja skanalizowany, na długości . 2,038 m.

- h) Rów „Nowo Bytomka“ od ujścia, aż do kościoła ewangelickiego w Świętochłowicach, przy czym na terenie targowiska gminnego rów został skanalizowany. Razem na długości 590 „

Rys. 12. Przejście między domami na ulicy Zamkowej w Katowicach.

- i) Potok „Chebzie“ od ujścia Czarne Rowu, aż do ulicy Bytomskiej w Świętochłowicach na długości 1,390 m., jako rów otwarty, oraz stąd na długości 163 m., jako rów skanalizowany. Razem długości . 1,553 „

Równocześnie z tym wykonano około 22.000 metrów prowizoriów dla odprowadzenia wody w czasie budowy właściwego koryta, których koszt wyniósł **2.000.000 zł.**

Zagadnienie oczyszczania ścieków.

Ponieważ sposób oczyszczania ścieków wód brudnych opracowany przez projekt w 1913 roku, był niedostateczny, co podkreśliła ówczesna władza zatwierdzająca. Przytaczamy dosłownie jej zastrzeżenia.

„Związek „Rawa“ musi jednak przeprowadzić pewne doświadczenia nad, jak najbardziej celowym, dalszym oczyszczeniem odpływu, gdyż należy się liczyć z tym, że małe ilości wody jakie prowadzi Brynica i Przemsza, spowodują konieczność wtórnego oczyszczania tychże.

Uwzględniając już późniejszy rozwój dorzecza oraz zmianę warunków politycznych, opracowano w latach 1927 i 1936 nowy projekt na podstawie koncepcji Naczelnego Inżyniera Józefa Oksza-Grabowskiego, który w ogólnych zarysach przedstawiałby się następująco:

- A. Dla górnej części dorzecza, gdzie przeważają przede wszystkim ścieki przemysłowe, wybudować na Klimzowcu jedną oczyszczalnię mechaniczną wspólną dla wszystkich wód przemysłowych.

Zamiast pojedynczych oczyszczalni dla dawnej gminy Chorzów, dawnego miasta Królewskiej Huty i związku gminy Świętochłowice, Nowe Hajduki i Wielkie Hajduki, zebrać te ścieki kolektorami do oczyszczalni na Klimzowcu, gdzie obok oczyszczania mechanicznego będą one poddane jeszcze czyszczeniu biologicznemu, względnie chemicznemu.

Ścieki gmin Nowy Bytom i Lipiny będą czyszczone na oddzielnych niewielkich oczyszczalniach.

- B. Dla dolnej części dorzecza, gdzie ścieków przemysłowych jest mniej, lub też gdzie mają one charakter mniej szkodliwy (wody kopalniane), należy zwrócić większą uwagę na ścieki z kanalizacji osiedli.

A więc ścieki z kanalizacji miasta Katowice (z wyjątkiem dzielnicy Brynów), gminy Mała Dąbrówka i gminy Szopienice, zostaną zebrane specjalnym kolektorem, równoległym do rzeki i odprowadzonym aż na Szabelnię przy ujściu Rawy, gdzie będzie wybudowana jedna wspólna oczyszczalnia.

Ścieki gminy Wełnowiec i dzielnicy Brynów miasta Katowice, będą oczyszczane na własnych oczyszczalniach.

Plan ten w porównaniu z pierwotnym redukuje bardzo poważnie ilość oczyszczalni, pozwala natomiast na zastosowanie w większych zakładach najnowszych sposobów czyszczenia, dających lepsze wyniki.

Dotyczy to zwłaszcza ewentualnego stosowania oczyszczania biologicznego znacznie rentowniejszego przy większej ilości ścieków.

Niezależnie od tego zastosowanie większych, ale w mniejszej ilości, zakładów oczyszczających, pozwala na uzyskanie bardzo znacznych oszczędności i to zarówno w kosztach budowy, około 500.000 zł. jak i w kosztach ruchu, około 110.000 zł. rocznie.

Jako konkretny przykład znacznych oszczędności na kosztach ruchu, można przytoczyć fakt, że gdy np. magistrat miasta Katowice ponosi rocznie kosztą ruchu w swoich trzech głównych oczyszczalniach t. j. w Załężu, Katowicach-śródmieściu i Zawodziu, przy czyszczeniu około 75 l/sek. wody w kwocie 54.000 zł., to Związek „Rawa” przy czyszczeniu 500 l/sek. wody na jednej oczyszczalni na Klimzowcu ponosi kosztą ruchu w wysokości 40.000 zł.

Omówiona wyżej koncepcja pod A. nie została jeszcze szczegółowo opracowana. Natomiast koncepcja pod B. posiada już szczegółowe projekty, zatwierdzone przez Ministerstwo Komunikacji w Warszawie, oraz została już nawet częściowo zrealizowana, o czym będzie mowa w dalszym ciągu.

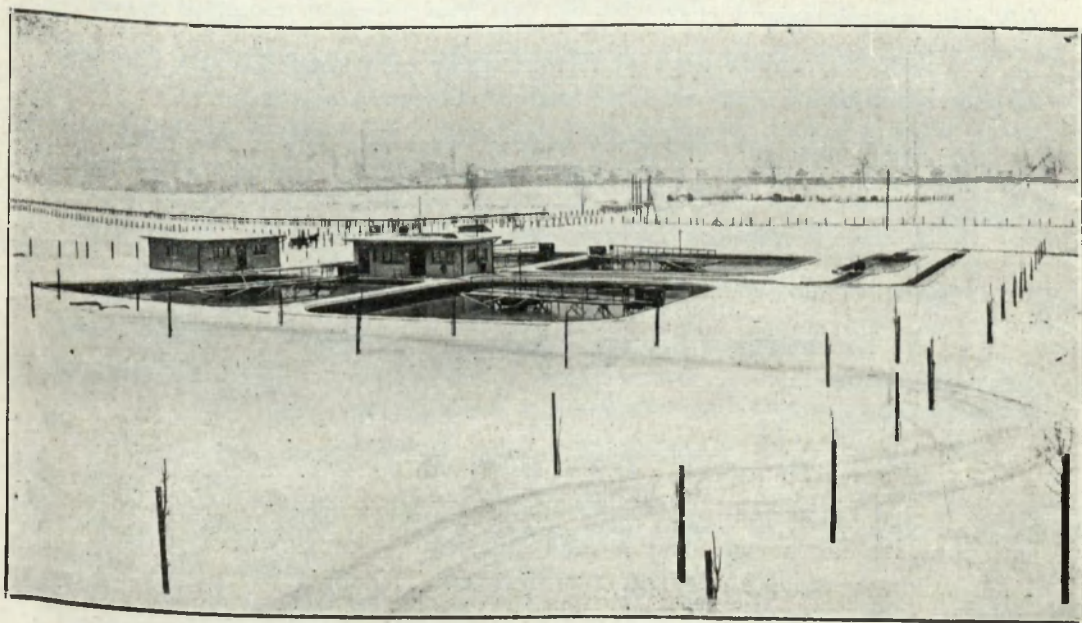
W części pod A. wykonano oczyszczalnię systemu DORR na Klimzowcu, to jest tam, gdzie rozpoczyna się główny bieg rzeki Rawy.

ROBOTY WYKONANE W DZIALE OCZYSZCZANIA.

I. Oczyszczalnia w Klimzowcu.

Została ona wykonana w latach 1928/29 według systemu Firmy Amerykańskiej DORR-OLIVER i czyści obecnie ścieki gminne i przemysłowe z górnego biegu rzeki.

Oczyszczanie uskutecznia się sposobem mechanicznym z oddzieleniem błonek, tłuszczów, smarów, olejów i t. p.

Rys. 13. Oczyszczalnia.

Oczyszczalnia składa się z następujących zasadniczych elementów:

- a) krat,
- b) łapacza olejów,
- c) 4 osadników równoległych,
- d) złoża mułu.

a) Wody rzeki Rawy przed ich przeprowadzeniem na właściwą oczyszczalnię przechodzą najpierw przez kraty podwójne, z tych pierwsze o odstępach prętów 4 cm., a drugie o odstępach 2 cm. Kraty mają za zadanie zatrzymywanie najgrubszej zawiesiny. Oczyszczanie krat uskutecznia się ręcznie, a zatrzymana najgrubsza zawiesina, składająca się z kawałków drzewa, papierów, liści i t. p. zostaje po wysuszeniu spalona.

b) Łapacz olejów stanowi zbiornik długości 19 m. i szerokości 5 m. poprzedzielany ścianami drewnianymi, mającymi za zadanie zmniejszenie szybkości przepływu i zatrzymanie na powierzchni plam, tłuszczów, olejów i t. p.

Ponieważ woda prowadzi te zanieczyszczenia nie tylko w formie pływających plam, ale także w formie skłóconej emulsji, oraz cienkiej błonki oblepiającej ziarenka piasku, czy inną drobniejszą zawiesinę, przeto usuwanie ich uskutecznia się przez wdmuchiwanie powietrza od dna łapacza olejów.

Wdmuchiwane powietrze, unoszące się ku górze w formie baniek powietrznych, porywa za sobą błonki tłuszczowe, czy oleiste i skupia je na powierzchni wody.

Ciśnienie powietrza jest bardzo niewielkie, gdyż wynosi tylko 0,3 atm. nadciśnienia.

Ilość doprowadzonego powietrza zależy od jakości ścieków i wynosi przeciętnie około 3 m³ na 1 m³ wody.

Takie napowietrzanie wody wpływa poza tym bardzo korzystnie na utlenianie niektórych zanieczyszczeń i doprowadzenie ich do stanu strącalności.

Usuwanie pływających plam tłuszczu czy oleju, uskutecznia się przez ich spływ do kanałów bocznych, a stąd do specjalnego zbiornika.

c) Po opuszczeniu łapacza olejów cały przepływ w ilości około 500 l/sek dzieli się na 4 równe części, z których każda jest obsługiwana przez jeden osadnik.

Osadnik ma wymiary 22,5 x 22,5 x 4,5 m.

Teoretyczny czas przepływu przez osadnik wynosi 2 godz., co ma być zupełnie dostateczne do strącania zawiesiny (obecnie według Inhoffa i innych wystarcza 1,5 godz. czasu przepływu).

Szybkość przepływu przez osadnik wynosi przy 2 godzinnym przepływie ca 0,003 m/sek.

Wytrącona przy tej szybkości zawiesina osiada na dnie osadnika skąd specjalne obrotowe zgarniacze zgarniają ją do studni zbiorczej, urządzonej w środku basenu.

Osad ten ma konsystencję płynną, gdyż zawartość wody wynosi 95 — 98%.

Z tych względów można ten osad usuwać drogą odpompowywania go ze studni zbiorczej.

Jakkolwiek osadniki pracują w bardzo ciężkich warunkach, gdyż ilość mułu osiadłego w 2 godz. dochodzi do 200 cm³ na litr dopływającej wody, jednakże spełniają one swą rolę bardzo dobrze.

Efekt czyszczenia jest więcej niż zadowalający, gdyż osadniki zatrzymują zawsze więcej niż 95% tej zawiesiny, która teoretycznie w ciągu 2 godzin mogłaby być zatrzymana.

Próby dla kontroli działalności oczyszczalni pobiera się 5 razy dziennie.

Badanie prób uskutecznia się w szklankach Spillnera, przez pozostawienie cieczy w tych aparatach na przeciąg 2 godzin (to jest tak długo, jak długo trwa przepływ przez osadniki).

Otóż wypadków, gdy woda oczyszczona zawierała więcej niż 5% zawiesiny, którą wykazała woda nieoczyszczona po 2 godzinach na aparatach Spillnera, było w ciągu 10 lat działalności oczyszczalni nie więcej niż 1,5%.

Natomiast wypadków, gdy woda oczyszczona zawierała mniej niż 1% zawiesiny, jaką wykazała woda nieoczyszczona po 2 godzinach na aparatach Spillnera, było w ciągu tych 10 lat około 25%.

W tym ostatnim wypadku mieliśmy efekt czyszczenia lepszy niż 99%.

Początkowo pompowanie mułu uskuteczniały pompy ssąco-tłoczące z membranami gumowymi, jednakże ze względu na bardzo znaczne zużycie membran i duży ich koszt (dziennie zużycie wynosiło 1—2 membrany, których koszt wynosił 25,— zł za sztukę), przebudowano starą pompownię z dawnej oczyszczalni doświadczalnej, według projektu Kierownictwa.

Pompownia składa się z kompresora powietrznego i kotła, który raz wypełnia się mulem przez wytworzone w nim podciśnienie, a raz opróżnia się z mułu przez wytworzone nadciśnienie.

Pompownia ta funkcjonuje zupełnie zadowalająco i przynosi rocznie bardzo znaczne oszczędności, gdyż dochodzące do kwoty 4.000.— zł.

d) Osad w stanie płynnym składa się na specjalnych złożach mułowych, gdzie po wyschnięciu przybiera on formę podobną jakby do torfu, czy ziemi humusowej.

Roczne odprowadzenie mokrego osadu wynosi około 150.000 m³ przy zawartości wody, jak już wspomniano około 95%.

Wodę tą traci on bardzo powoli, gdyż jeszcze po 5—7 latach wysychania zawiera jeszcze 30% wody.

Skład chemiczny jednej z prób mułu wysuszonego w 105° C przedstawia się następująco:

Związków organicznych	35,2 %
Si 02	18,4 %
Fe 03	30,0 %
Ca 0	8,78%
S03	6,10%
P2 05	1,48%

Taki skład czyni ten muł zupełnie nieużytecznym, ani dla celów rolniczych, ani przemysłowych, a przygotowanie odpowiednich terenów na składowanie osadów pociąga za sobą stałe dość poważne koszty, bo dochodzące rocznie do kwoty 7 — 8.000.— zł.

Czynione przez Kierownictwo próby użytkowania mułu, w kierunku przerobienia go na tworzywo wielkopiccowe przez wzbogacenie zawartości żelaza nie dały dotąd praktycznych rezultatów.

Wyprażony w temperaturze ca 400° C muł zawierał przeciętnie z kilkudziesięciu prób 29,5% Fe, co praktycznie nie kalkuluje się ze względu na bardzo niską cenę takiego tworzywa.

Jak już wspomniano roczne koszty oczyszczania ścieków wynoszą przeciętnie 40.000.— zł. na co składają się:

- 1) przygotowanie terenów na składowanie mułu rocznie . . 8.000 zł.
- 2) koszt energii elektrycznej przy rocznym zużyciu około 75.000 Kwg 8.500 „
- 3) koszt personelu i obsługi . , 19.500 zł
- 4) koszt napraw, smarów, części zapasowych i t. p. . 4.000 „

II. Oczyszczanie ścieków.

W dziedzinie oczyszczania ścieków dolnego biegu wykonano już kolektor wód brudnych miasta Katowic na długości 5.432 m. b.

Składa się on obecnie z dwóch części.

- 1) od ujęcia rowu Dębskiego aż do starej oczyszczalni w Katowicach obok Starostwa ⊕ 600 3.109
- 2) od starej oczyszczalni aż do granicy miasta Katowice na Bagnie ⊕ 1000 2.323

Kolektor ma działać jako rurociąg grawitacyjny z rur okrągłych z betonu zbrojonego, przy czym uzbrojenie ma przeciwdziałać tylko przy transporcie i w wypadku ruchów terenów podkopanych.

Rury są fabrykowane sposobem mechanicznym systemu „Cepeca” dzięki działaniu siły odśrodkowej. Patent ten pozwala otrzymać rury gładkie, przy czym beton jest bardzo regularny i lepiej zbity, niż przy zwykłej produkcji.

Uzbrojenie, które jak już wyżej wspomniano, ma przeciwdziałać pęknięciu na wypadek transportu i mniejszej wytrzymałości terenu, składa się z prętów prostych, usztywnionych 2 sieciami spiralnymi, przy czym jedna jest nawinięta na prawo, a druga na lewo.

Do fabrykacji używa się: cement portlandzki i żwir rzeczny. Zbrojenie ze stali, odpowiadające normom Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

Ustosunkowanie tych składników na 1 m³ żelbetu przedstawia się następująco:

500 kg cementu,
1.0 m³ żwiru,
50 kg zbrojenia.

Rury układa się w wykopie na ubijanej podsypce z piasku, przy czym również piaskiem obsypuje się całą rurę dla izolowania jej od szkodliwych wpływów kwasów humusowych.

Ponieważ przeciętna stosowana długość jednej rury wynosi 4,00 m. łączenie ich przeprowadza się przez nałożenie pierścienia żelbetonowego, szerokości 25 cm. i grubości 6 — 10 cm. zależnie od średnicy rury. Uzbrojenie pierścienia takie samo jak rury. Rury tego systemu są jedynie wskazane w terenach górniczych.

Celem rewizji funkcjonowania kolektora, oraz umożliwienie czyszczenia go, co 50 m. znajduje się studzienka rewizyjna typu normalnie przyjętego w kanalizacji.

Przy dopływie głównych kanałów miejskich wbudowane są automatyczne splukiwacze, których rezerwuary mają pojemność 4000 ltr.

Kolektor jest obliczony na przeprowadzenie wód brudnych wraz z ich 3-krotnym rozcieńczeniem. Przy większych opadach wody deszczowe spływają wprost do rzeki przez przelewy burzowe.

Ponieważ kolektor przebiega południowym brzegiem Rawy, zatem wszystkie ścieki z części północnej doprowadzone są syfonami pod rzeką. Syfonów takich na terenie miasta Katowice wykonano 4. Kolektor będzie przeprowadzał następujące ilości ścieków w stanie rozcieńczonym.

W części I od ujścia rowu Dębskiego do starej oczyszczalni w Katowicach-śródmieściu 212 l/sek
W części II od starej oczyszczalni w Katowicach-śródmieściu 847 l/sek
W części III od granicy miasta Katowice przyjmując ścieki i Małej Dąbrówki, Rożdzenia i Szopienic aż do ujścia na projektowaną oczyszczalnię 3,523 l/sek

III. Inne obiekty.

Oprócz robót już wymienionych Związek „Rawa“ wykonał jeszcze szereg innych obiektów bezpośrednio związanych z pracami regulacyjnymi.

Należy tu wymienić:

- a) Zaopatrzenie huty Baildon w wodę. Huta ta pobierała dawniej wodę wprost z Rawy, przez spiętrzenie jej do poziomu około 2,5 m. wyżej ponad poziom wody w korycie nieuregulowanym, obecnie wodę prowadzi się wprost z koryta, z miejsca skąd bez potrzeby piętrzenia można wodę poprowadzić grawitacyjnie aż do dawnego miejsca poboru na ten sam poziom co i uprzednio. Wykonano również rezerwową pompownię dla tejże huty.
- b) Wybudowanie następujących mostów żelbetonowych:
na szosie z Katowic do Szopienic na Bagnie, most o świetle	9,44 m.
i całkowitej szerokości chodników, jezdni i toru tramwajowego	19,30 m.
na szosie Katowice—Załęże—Chorzów na Klimzowcu most o świetle	7,93 m.
i całkowitej szerokości chodników i jezdni	6,80 m.
na ul. Rawy w Świętochłowicach most o świetle	5,40 m.
i całkowitej szerokości chodników i jezdni	12,00 m.
- c) wybudowanie 8 dużych przejazdowych mostów drewnianych i 25 mniejszych przejazdowych, względnie kładek dla pieszych.
- d) wybudowanie domu administracyjnego przy oczyszczalni na Klimzowcu.

W domu tym mieszczą się obecnie biura Dyrekcji Związku.

IV. Koszt robót już wykonanych.

Kosztorys opracowany w 1927 roku przewidywał uregulowanie rzeki Rawy i jej dopływów, budowę oczyszczalni na Klimzowcu i rozwiązanie sprawy oczyszczania ścieków na terenie Wielkich Katowic.

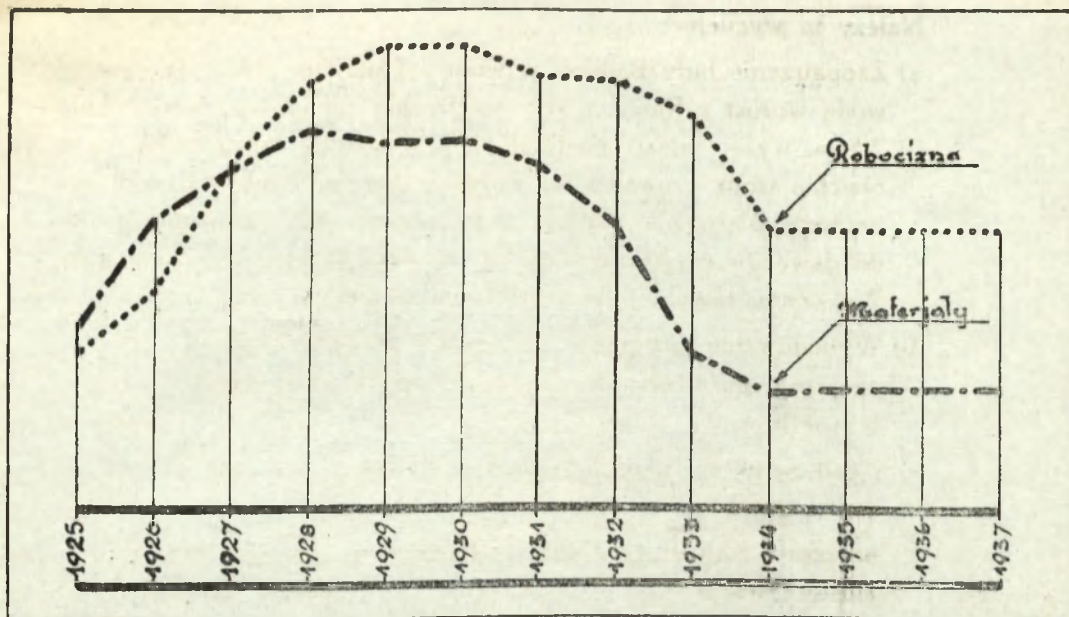
Kosztorys ten opiewał na kwotę 12.000.000 zł.

Lata 1928 - 1930, okres dobrej koniunktury, odznaczały się dużym wzrostem cen materiałów i robocizny, wynoszącym około 25% ponad poziom z 1927 roku.

Dopiero w latach 1933 - 34 ceny materiałów i robocizny spadając osiągnęły poprzednią wysokość (rysunek 14).

Do 31 marca 1938 roku wydano na wykonane, omówione poprzednio roboty kwotę 10.192.000 zł.

Przy czym wykonano około 80% robót przewidzianych kosztorysem, tak że kosztorys nie zostanie przekroczony.

Rys. 14. Wykres wzrostu cen robocizny i materiałów,
na podstawie średnich cen przetargowych.

ROZDZIAŁ V.

KORZYŚCI OSIĄGNIĘTE Z WYKONANYCH ROBÓT.

A. Osuszenie terenów.

Nieuregulowana i dziko płynąca rzeka wyrządzała przedtem przy każdym większym stanie wód szkody w gospodarce rolnej zalewając łąki i pola na całej prawie swej długości.

Jak wykazały pomiary, około 135 ha dobrych gruntów ornych i łąk było kilka razy rocznie zalewanych, wskutek czego zbiory o ile nie niszczały całkowicie, to bardzo poważnie się zmniejszały.

Można śmiało przyjąć, że gdyby na tych 135 ha były założone tylko łąki, to samo rolnictwo traciło rocznie około **30.000.00 zł.** przez zmniejszenie się zbioru o 50%. O ile byśmy przyjęli uprawę zbożową, czy okopową, straty wypadną oczywiście dużo większe.

Należy uwzględnić ponadto fakt, że do tego obliczenia nie wzięto pod uwagę mniej wartościowych terenów uszkodzonych przez roboty górnicze, na których uprzednio po wylewie rzeki tworzyły się stawy 2-3 metrowej głębokości (tereny Giesche, S. A. na Bagnie, tereny Wspólnoty Interesów w Katowicach między ulicą Bankową i Bogucicką, tereny Polskich Kopalń Skarbowych w Hajdukach Wielkich między oczyszczalnią na Klimzowcu, a ulicą Moniuszki i t. d.)

B. Uzyskanie nowych terenów.

Istniejące uprzednio sztuczne stawy hutnicze hut Marta i Baildon w Katowicach, znikły obecnie całkowicie, gdyż roboty regulacyjne ograniczyły samo koryto rzeki, oraz uregulowały zaopatrzenie huty Baildon w inny sposób, o czym już wspomniano.

Po zlikwidowaniu tych stawów oddano do użytkowania nowe tereny o łącznej powierzchni około 60.000 m².

Teren przedstawia już obecnie po zasypaniu stawów, względnie będzie przedstawiał w najbliższej przyszłości wartość około **2.000.000 zł.**

Niezależnie od tego osuszono, względnie zabezpieczono przed zalewem wspomniane już uprzednio 135 ha terenów położonych nad samą rzeką z czego około 100 ha pól czy łąk, a 35 ha placów budowlanych.

Jeżeli przyjmiemy, że wartość terenów rolnych wskutek możliwości lepszego ich wykorzystania wzrosła choćby tylko przeciętnie o 0,50 zł. na 1 metrze kwadratowym, otrzymamy stąd przyrost wartości w wysokości **500.000 zł.**

Do tego należy doliczyć, wzrost wartości placów budowlanych, położonych w pobliżu samej Rawy, czy jej dopływów.

Tereny te choć nie były zalewane, jednakże z powodu tak przykrego i dokuczliwego sąsiedztwa przedstawiały znacznie niższą wartość niż obecnie.

Również cały szereg domów pobudowanych nad samą rzeką, stał się obecnie zdrowszym i przydatniejszym do zamieszkania, gdyż poprzednio unoszące się roje much, oraz przykre wyziewy uniemożliwiały otwieranie okien i wietrzenie mieszkań.

Według przybliżonych oszacowań wartość obiektów położonych nad Rawą wzrosła o **1.500.000 zł.**

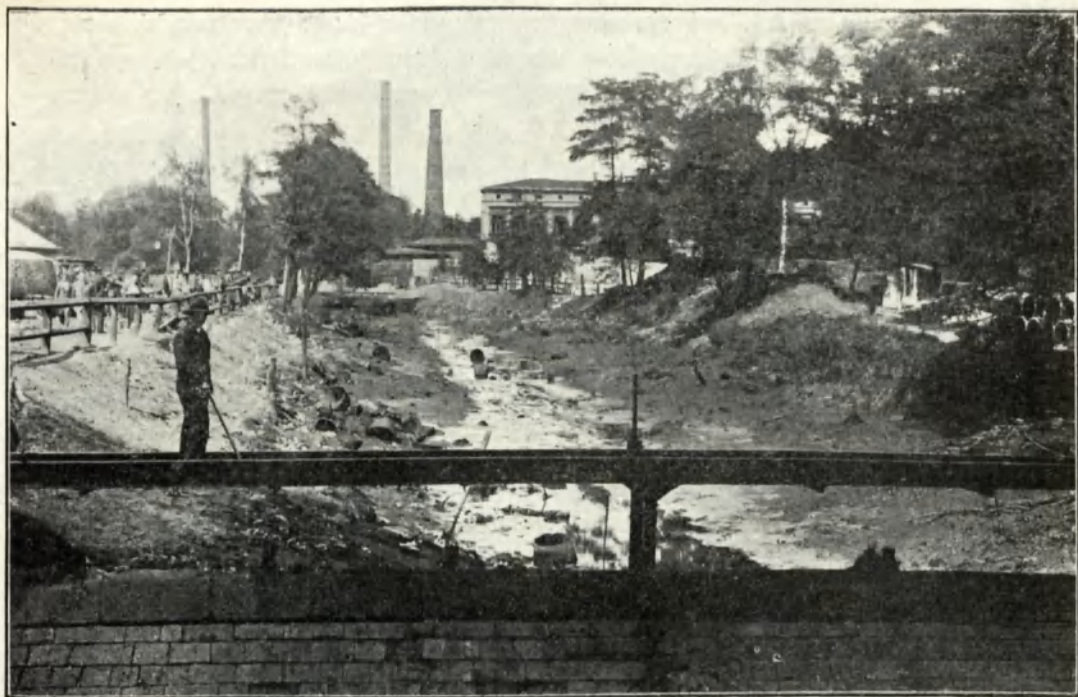
Przyrost wartości terenów niezabudowanych, a obecnie mających być zabudowanymi szacujemy na **2.000.000 zł.**

A więc jak widać poprzednio, korzyści z uporządkowania Rawy i jej dopływów wynoszą poważną sumę około **6.000.000 zł.**

Dlatego też koszt robót zostaje w 50% pokrytym przez korzyści pośrednie osiągnięte z działalności Związku.

Do dalszych korzyści, już o znaczeniu czysto lokalnym, należy zaliczyć fakty, że np. hala targowa w Świętochłowicach stoi na zakrytym dopływie Rawy, zwanym Nowo Bytomką. Dopływ ten uprzednio przepływał przez środek placu targowego wymienionej gminy i bardzo często wylewał nie mając zabezpieczonych brzegów.

Tak samo budowa hali targowej w Katowicach stała się aktualną dopiero po uregulowaniu Rawy, obniżeniu zwierciadła wody gruntowej i usunięciu starego stawu hutniczego huty Marta.

Rys. 15. Rawa obok Banku Gospodarstwa Krajowego w Katowicach.

C. Poprawa warunków kanalizacyjnych.

Cały szereg osiedli pozbawiony był dotąd kanalizacji, gdyż nie można jej było założyć z powodu wadliwego odpływu, uwarunkowanego poziomem wody w rzece.

Inne z miejscowości posiadające kanalizację nie mogły z niej w pełni korzystać, gdyż wyloty kanałów bywały zatapiane przez wysokie wody Rawy.

Połączone to było z zatopieniem piwnic domów, podmywaniem fundamentów, wilgocią w mieszkaniach i t. p.

Wszystkie te przykrości najsilniej odczuwały miejscowości położone bezpośrednio nad rzeką, jak: Szopienice, Katowice, Hajduki Wielkie i Świętochłowice.

Obecnie dopiero stało się możliwym założenie prawidłowej i nowoczesnej kanalizacji na terenie tych gmin.

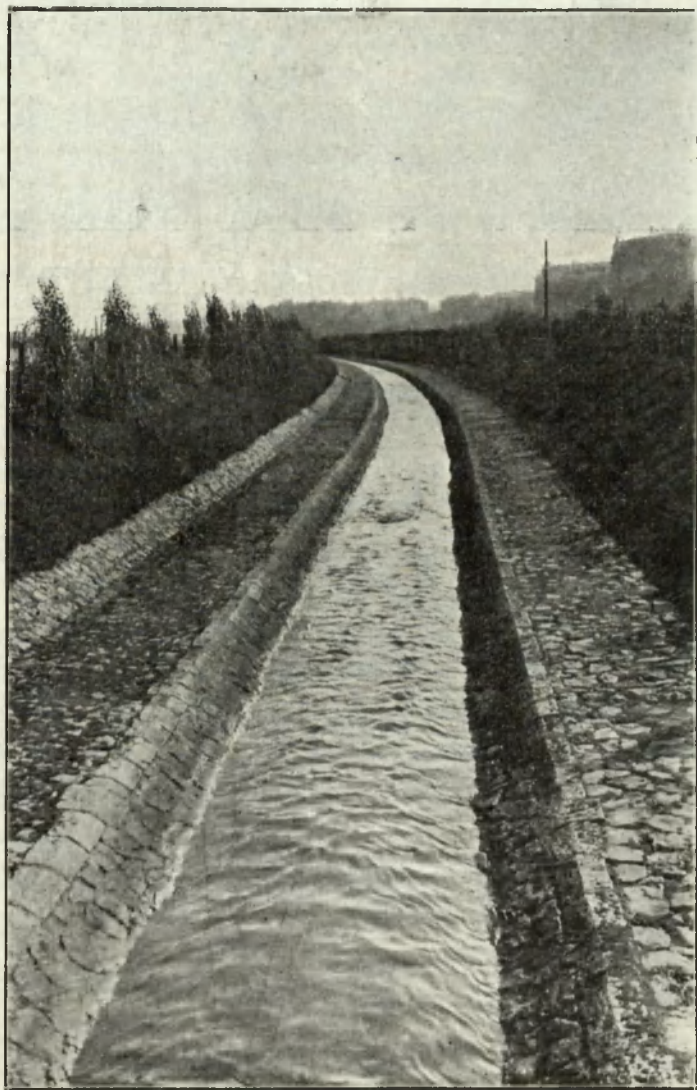
D. Poprawa warunków sanitarnych.

Jak długo nie ma dane osiedle dobrej i prawidłowo funkcjonującej kanalizacji, tak długo ludność tego osiedla nie może korzystać z dobrodziejstw wodociągu.

Za przeciętne zużycie wody na człowieka i dobę w dorzeczu Rawy można przyjąć 30—40 ltr.; składa się na to brak łazienek, ustępów spłukiwanych i innych urządzeń higieny domowej, możliwych tylko przy dobrej kanalizacji.

Wobec spełnienia tego podstawowego warunku należy się liczyć ze stałym wzrostem spożycia wody, stopień którego jest najlepszym miernikiem kultury i higieny obywatela.

Niezależnie od tego należy podnieść, że warunki sanitarne dorzecza uległy już bardzo znacznej poprawie uzależnionej bezpośrednio od samych prac Związku.

Rys. 16. Rawa przy ulicy Bankowej w Katowicach.

Szybszy odpływ zanieczyszczonej wody nie pozwala na rozkładanie się zanieczyszczeń, ich gnicie i wydzielanie różnych przykrych zapachów.

Urządzenia piętrzące zatrzymywały dawniej rozmaite odpadki, wrzucane przez ludność wprost do rzeki.

Że te sterty starych koszów, papierów, szmat, odpadków żywności, a nawet zdechłych psów i kotów nie wyglądały estetycznie, a w wysokim stopniu gnijąc, zanieczyszczały powietrze, wykazuje najlepiej zdjęcie fotograficzne (rys. 15).

Zamiast tego obrazu zupełnego zaniedbania i rażącego brudu, mamy obecnie koryto uporządkowane, czyste, ujęte w estetyczne ramy zadrzewienia i oddzielone od szkodników parkanem.

To jest właśnie ten piękny efekt 25-letniej pracy Związku „Rawa“, pracy kierowanej mądrą i dobrze pomyślaną ustawą.

Choć niekiedy może interesy poszczególnych grup udziałowców krzyżowały się ze sobą, jednak interes dobra publicznego zwyciężył.

Struktura prawna Związku, zbudowana na załączonej ustawie z dnia 21. IV. 1913 r. i statucie, oraz opartym na nich regulaminie Wydziału Odwoławczego, pozwoliła na zmobilizowanie potrzebnych na prace funduszy, gdyż w sprawie składek na rzecz Związku orzeczenia Wydziału Odwoławczego, który stanowi, swojego rodzaju, Sąd polubowny, są ostateczne.

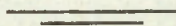
W ciągu lat 12 uskuteczniliśmy prace, nad wykonaniem których przed wojną prowadzono długoletnie studia, nie mogąc z powodu ścierających się różnorodnych interesów i trudności przystąpić do wykonania tychże.

Dzięki życzliwemu ustosunkowaniu się i poparciu władz wojewódzkich z p. Wojewodą Śląskim D-rzem Michałem Grażyńskim na czele, wykonano jedną z największych inwestycji w Województwie Śląskim, z której technika polska może być dumną.

W listopadzie 1938 roku.

USTAWA

DOTYCZĄCA REGULACJI RZEKI RAWY

U S T A W A

dotycząca regulacji rzeki Rawy z dnia 21 kwietnia 1913 r.

My Wilhelm, z łaski Bożej król pruski i t. d. rozporządzamy, w porozumieniu z obydwoma Izbami Sejmu monarchii, co następuje:

I. Skład, cel i stan prawny Związku.

§ 1.

Powiaty i obwody miejskie, które całkowicie lub częściowo odwołują się do Rawy lub jej dopływów, jako członkowie łączą się w jeden Związek.

Związek ma na celu uregulować według jednolitego planu odpływ, odwodnienie i oczyszczanie ścieków w zlewni Rawy, jako też wykonać do tego potrzebne zakłady, prowadzić je i utrzymywać.

Jest on uprawniony, w myśl planu, wybudować i używać kanały wód w dorzeczu Rawy.

§ 2.

Związek ten jest korporacją prawa publicznego.

II. Zastępstwo i administracja Związku.

§ 3.

Organami Związku są: Wydział Związku i Zarząd.

W Zarządzie posiada każda z obydwu grup współników (§ 5 ust. 3) przynajmniej jednego zastępcę.

Stosunki prawne Związku reguluje osobny statut, o ile nie są one unormowane niniejszą ustawą.

O statucie i jego zmianie uchwała Wydział Związku.
Statut winien zawierać:

- 1) nazwę i siedzibę Związku,
- 2) wyszczególnienie jego członków,
- 3) oznaczenie planu tego przedsięwzięcia,
- 4) przepisy o używaniu i utrzymywaniu zabudowań związkowych,
- 5) przepisy o składzie, zwołaniu i głosowaniu Wydziału Związku, oraz o trwaniu urzędowania jego wybranych delegatów,

- § 9, 10, 11, 12
- 6) przepisy o składzie, wyborach, trwaniu urzędowania i kompetencji Zarządu jako też o legitymacji jego członków i ich zastępców,
- § 6
- 7) wyszczególnienie spraw, nad którymi Wydział Związku ma uchwalać,
- § 17, § 18
- 8) przepisy o budżecie i oszacowaniu według § 5 ust. 4 do 7,
- § 19, 20
- 9) przepisy o zwołaniu, zdolności do powzięcia uchwał i czynności Wydziału Odwoławczego,
- § 21, 22
- 10) sposób, w jakim ogłoszenia Związku wychodzą, oraz podanie tych publicznych pism, przez które takowe będą ogłaszane, jeżeli przeznaczone są dla publiczności,
- § 23-28
- 11) przepisy, według których „Regierungspräsident“ mianuje członków i zastępców do Zarządu i Wydziału Odwoławczego w razie gdy Wydział związkowy nie skuteczni wyborów ważnych,
- § 29
- 12) przepisy o odszkodowaniu, jakie się członkom Wydziału Odwoławczego za ich czynności przyznaje.

§ 4.

Wydział związkowy składa się ze stałych i wybieranych delegatów. Stałymi delegatami są starostowie i burmistrzowie odnośnych członków (§ 1). Każdy członek wysyła dalej za każdą jednostkę swej składki rocznej, jaką oznacza statut, jednego wybranego delegata. Wybór skutecznia w powiecie wiejskim sejmik powiatowy, w miejskim powiecie rada miejska i magistrat na wspólnym posiedzeniu pod przewodnictwem burmistrza.

W razie gdy jeden z członków do wybierania ma 2 delegatów, to jeden z nich powinien zawodowo należeć do górnictwa lub hutnictwa drugi zaś do innego zawodu lub gałęzi zarobkowania. Jeżeli ich więcej jest do wybierania, to powinny być uwzględnione obie grupy udziałowców (§ 5 ust. 3) stosunkowo do swych składek.

Każdy delegat posiada w Wydziale związkowym jeden głos. Statut może oznaczyć, w jaki sposób przy głosowaniu nieobecni mogą być zastąpieni.

Jeżeli jakiś członek nie przedsięwzięcie wyborów na czas, wtenczas „Regierungspräsident“ wyznacza na wniosek Zarządu termin dla przeprowadzenia ich, a gdy i w tym czasie nie przyjdzie wybór do skutku, wtedy mianuje delegatów nadzorcza władza komunalna owego członka. Mianowanie traci moc obowiązującą, skoro tylko ważny wybór przyjdzie do skutku.

Nadzorcza władza komunalna rozstrzyga ostatecznie o zażaleniach przeciwko członkom, gdy one dotyczą obowiązku ich wedle niniejszej ustawy.

III. Zaopatrzenie w środki pieniężne i oszacowanie ciężarów związkowych.

§ 5.

Wnoszenie
Koszta wykonania, utrzymania w ruchu i utrzymania w porządku zabudowań związkowych są ciężarami związkowymi. Takowe ponoszą udziałowcy. § 17
zmien

Zarząd oszacuje udziałowców do ponoszenia ciężarów związkowych i wystawi odpowiednią listę.

Udziałowcami są:

- 1) gminy i obwody dworskie, — *12*
- 2) właściciele tych przedsiębiorstw przemysłowych i innych zakładów, które odwadniają do Rawy, jej dopływów lub przez Związek założonych urządzeń odpływowych. *1 200*

Przy oszacowaniu uwzględnia się, jakie szkody wspólnik spowoduje w obszarze Rawy i jakich bezpośrednich i pośrednich korzyści może się spodziewać z zakładów związkowych. (Statut może co do tego ustalić bliższe zasady.

Właściciele przedsiębiorstw przemysłowych i innych zakładów tylko wtenczas zostaną na listę wstawieni, gdy oszacowanie ich przekroczy kwotę jaką ustali statut. Jeżeli na tej zasadzie nie mogą zostać wstawieni, szkody które spowodują, oraz korzyści, które dla nich powstają należy uwzględnić przy oszacowaniu tych gmin i obwodów dworskich, w których te przedsiębiorstwa przemysłowe i odnośne zakłady są położone. § 18
1000 z

Oszacowanie odbędzie się osobno dla głównego zbiornika dopływu przedwstępnego (Rawa od granicy powiatu Bytomskiego i Katowickiego w dół) i dla jej dopływów.

Zarząd powinien w przeciągu pierwszych pięciu lat listę co rocznie na nowo ustawiać, później w regularnych odstępach czasu, które ustanawia statut.

§ 6.

Przeciwko liście przysługuje udziałowcom prawo wniesienia sprzeciwu.

Zarząd wyklada listę z wyjaśnieniami. Członkom i udziałowcom przesyła jedną odbitkę i zapoznaje ich z czasem i miejscem wyłożenia listy oraz środkiem prawnym.

Termin do wnoszenia sprzeciwu wynosi cztery tygodnie; zaczyna się z dniem po upływie terminu wyłożenia.

§ 7.

Zarząd rozstrzyga o sprzeciwie po upływie terminu przewidzianego na sprzeciw. Jest uprawniony obradować nad sprzeciwem piśmien-

nie lub ustnie. Rozstrzygnięcie należy uzasadnić i donieść tym udziałowcom, którzy wnieśli sprzeciw, lub których oszacowanie zmienione zostało, wskutek wniesionych, przez innych udziałowców, sprzeciwów.

Zarząd listę poprawia, o ile się to okaże koniecznym na skutek rozstrzygnięcia. Wtedy też lista zostanie znowu wyłożona na przeciąg 2-ch tygodni. O miejscu i czasie wyłożenia członkowie i udziałowcy zostaną przedtym uwiadomieni.

§ 8.

Gdy sprzeciwy są załatwione i gdy w razie ponownego wyłożenia termin tegoż upłynął, wtenczas lista przedłożoną zostanie „dem Regierungspräsident“ do ustalenia.

Ten ogranicza swoje badania na tym, czy przy układaniu listy przestrzegano formalności prawnych i statutowych.

W razie gdy ważniejsze przepisy formalne są naruszone, wtenczas może zarządzić, żeby poprawiono błędy lub sporządzono nową listę.

§ 9.

Zarząd zestawia ustalone roczne składki według powiatów i podaje takowe członkom do wiadomości.

§ 10.

Członkowie oddawają składki swoje do kasy Związku za każde ćwierćrocze w pierwszej połowie drugiego miesiąca.

Obniża się składka pewnego członka przez zmniejszenie przy ściąganiu od udziałowców lub przez środki prawne, wtedy zostanie mu obniżka policzona na następną składkę roczną.

§ 11.

Członkowie uwiadamiają udziałowców piśmiennie o wysokości ich składek i ściągają takowe.

Zamiast jednakowóż ściągać składki od właściciela przedsiębiorstw przemysłowych i tym podobnych zakładów (§ 5 ust. 3 Nr. 2) można je ściągać od użytkowników, zostawiając im atoli prawo żądania ich zwrotu od właścicieli.

Składki właścicieli przedsiębiorstw przemysłowych i tym podobnych zakładów uchodzą za pospolite publiczne ciężary i należy się z nich uiścić za ćwierćrocze w pierwszej połowie drugiego miesiąca. Mogą one zostać ściągnięte drogą przymusowego postępowania administracyjnego.

Składki gmin i obwodów dworskich płaci się w tych samych częściowych kwotach i okresach czasu.

§ 12.

Zakłady związkowe są urządzeniami w myśl §§ 4, 9 i 20 ustawy o komunalnym opodatkowaniu z dnia 14 lipca 1893 (zbiór ustaw pruskich str. 152).

Przy pokryciu składek gminnych nie wolno właścicieli w liście oszacowanych przedsiębiorstw przemysłowych i innych zakładów pociągnąć do komunalnych opłat składek lub innych ciężarów z powodu korzyści, jakich się z zakładów spodziewają (§ 5 ust. 4 i 5).

§ 13.

W razie sporu, kogo się uważa za udziałowca, w myśl niniejszej ustawy przysługuje udziałowcom w przeciągu 4 tygodni po uwiadomieniu o wysokości rocznych składek (§ 11 ust. 1) prawo skargi w drodze administracyjnego postępowania spornego; właściwym jest „der Bezirksanruss“.

Zresztą przysługuje udziałowcom o ile wniosli protest (§ 6) lub o ile dotknięci zostali przez poprawkę listy składek (§ 7) prawo odwołania się do Wydziału Odwoławczego w przeciągu terminu wymienionego w ust. 1. Tenże rozstrzyga ostatecznie; postępowanie przed sądami państwowymi jest wykluczone. Złożenie odwołania w „Bezirksanruss“ działa równocześnie jako złożenie odwołania przeciwko wysokości oszacowania w Wydziale Odwoławczym.

§ 14.

Członkami Wydziału Odwoławczego są:

- 1) jeden urzędnik państwowy jako przewodniczący, którego mianuje Wojewoda; nie śmie on przynależeć do żadnego z zainteresowanych powiatów bądź to przez zamieszkanie, bądź przez swą posiadłość, bądź też przez swój zakład przemysłowy;
- 2) jeden członek Wyższego Urzędu Górniczego, wydelegowany przez tenże;
- 3) jeden techniczny urzędnik państwowy, którego mianuje Wojewoda;
- 4) czterech członków, których wybiera Wydział związkowy; nie mogą to być członkowie Zarządu; 2-ch z nich musi przynależeć z zawodu do górnictwa lub hutnictwa, a 2-ch do innego stanu zarobkowego lub zawodowego.

Dla każdego członka wyznacza się tą samą drogą jednego zastępcę

§ 15.

Posiedzenia Wydziału Odwoławczego odbywają się w miejscu siedziby Zarządu lub w innej miejscowości wyznaczonej w statucie. Posiedzenia są jawne.

Sposób urzędowania oraz postępowania Wydziału Odwoławczego ustala właściwy minister wedle niniejszej ustawy i statutu.

§ 16.

W miarę jak odwołanie odrzucone zostało, Wydział Odwoławczy może koszta postępowania odwoławczego nałożyć na zainteresowanych.

Takowe można ściągnąć w drodze przymusowego postępowania administracyjnego. Ściągnięcie uskutecznia się przez członków.

§ 17.

Udziałowcy zobowiązani są uiścić oszacowane składki nawet wtenczas, gdy wnieśli odwołanie.

Jeżeli wskutek odwołania składki zostały obniżone, wtedy policza się takowe na następną kwotę roczną lub zwraca się je.

IV. Użycie cudzych gruntów. Obowiązki Związku w celu zapobieżenia i wynagrodzenia szkód.

§ 18.

Związek ma prawo wykonywać i utrzymywać budowle według planu na gruntach należących do członków lub udziałowców.

W razie sporu rozstrzyga władza nadzorcza, czy budowla należy do wymienionych w ust. 1.

Członkowie i udziałowcy mogą żądać od Związku odszkodowania za uszkodzenie jakie powstało dla ich gruntów. Na owe uszkodzenie policza im się zysk z tych zakładów dla nich wynikający. Należy zastosować przepisy artykułu 52 i artykułu 53 ust. 1 prawa zaprowadzającego do kodeksu cywilnego jako też § 47 prawa o wywłaszczeniu z dnia 11 czerwca 1874 r. (zbiór ustaw str. 221).

§ 19.

O ile, wyjąwszy wypadki § 18, w celu wykonania planowych budowli własność gruntów musi zostać odebrana lub ograniczona, należy zastosować przepisy prawa o wywłaszczeniu z dnia 11. VI. 1874 r.

§ 20.

Przy przeprowadzeniu przedsiębiorstwa Związek winien wykonać takie urządzenia, jakie są konieczne dla zabezpieczenia gruntów i zabudowań od niebezpieczeństw i strat, jeżeli takie urządzenia są z przedsiębiorstwem zgodne i gospodarczo usprawiedliwione. Związek powinien postarać się również

o urządzenia leżące w interesie publicznym. Do takich należą zależne od przedsiębiorstwa zmiany na publicznych drogach i w ich ciągu położonych mostach. Zobowiązany do utrzymywania dróg i mostów winien, nie naruszając swoich obowiązków, wynikających z osobnych tytułów, o tyle ponosić koszt, o ile ich sobie zaoszczędził przez ową zmianę, a byłby musiał ponosić dla wypełnienia swego obowiązku utrzymywania.

Jeżeli się od tego przedsiębiorstwa spodziewać można ujemnych skutków, przez które prawo drugiego byłoby naruszone, może dotknięty żądać sporządzenia takich urządzeń, które ujemne skutki wykluczają. To samo trzeba zastosować, gdy należy przypuszczać, że przez zmianę stanu wody obce grunta lub zakłady zostaną uszkodzone, że na szkodę innych przedwstępny dopływ się zmieni lub woda się zanieczyści, albo utrudni się komu innemu utrzymywanie biegu wód lub ich brzegów, o ile tenże jest zobowiązany do utrzymywania.

Związek powinien utrzymywać także wymienione w ust. 1 i 2 urządzenia o tyle, o ile ten ciężar utrzymywania przekracza zakres istniejącego już zobowiązania utrzymywania urządzeń, służących temu samemu celowi.

O ile w wypadkach ust. 2 nie można zapobiec ujemnym stosunkom przez urządzenia z przedsiębiorstwem się zgadzające i gospodarczo usprawiedliwione, wtenczas może dotknięty przez ujemny skutek żądać odszkodowania.

Powstała przez zmianę podziemnego stanu wody szkoda, jest do wynagrodzenia tylko w miarę, jak według stanu okoliczności, jeżeli względów słuszności wymagają odszkodowania.

Nie można atoli z góry oszacować szkody co do rozmiaru i trwania, w takim razie ma się odszkodowanie na wniosek uprawnionego lub Związku po upływie ustanowić każdego roku.

§ 21.

O ile się pretensjom zainteresowanych o sporządzenie urządzeń w § 20 wymienionych nie uczyniło zadość drogą wywłaszczenia, wtedy ustanawia się zobowiązanie Związku według następujących przepisów:

Jeden wyciąg z planu budowlanego przez kompetentnego ministra potwierdzonego, w którym według § 20 zamierzone urządzenia są uwidocznione, wyłożony będzie do powszechnego wglądu na przeciąg przynajmniej czterech tygodni w każdym obwodzie gminnym i dworskim, na który oddziaływać mogą skutki przedsiębiorstwa. W ciągu tego czasu może każdy zainteresowany wnosić o urządzenia lub odszkodowania. Czas i miejsce wyłożenia jak również miejsce, w którym takie wnioski mogą być piśmiennie lub ustnie do protokołu podane, zostaną podane do publicznej wiadomości w gazecie urzędowej i w sposób przyjęty na miejscu. Również zarząd gminny i zarząd dworski mają prawo wnieść pretensje. Po upływie owego terminu zostaną pretensje omówione przez pełnomocnika Wojewody

z zainteresowanymi i z Związkiem, w razie potrzeby przy udziale rzeczoznawców. Po ukończeniu obrad zobowiązania Związku zostaną ustalone przez „Bezirksausschuss“

Przeciwko temu orzeczeniu przysługuje dotkniętym, o ile ono nie dotyczy odszkodowania, zażalenie do właściwego ministra. Powinno się je wnieść w przeciągu czterech tygodni do „Bezirksausschuss“. O ile orzeczenie dotyczy odszkodowania, można w przeciągu 3 miesięcy wdrożyć postępowanie sądowe; termin ten rozpoczyna się z dniem, w którym z „Bezirksausschuss“ doniesiono dotkniętym, że zażalenie nie zostało wniesione lub że wniesione zażalenie rozstrzygnięto.

§ 22.

Również po upływie czasu wyłożenia (§ 21 ust. 2 zdanie 1) może, z powodu ujemnego oddziaływania przedsiębiorstwa, dotknięty zażądać utworzenia i utrzymania urządzeń lub odszkodowania według § 20 ust. 2 do 5, chyba że już przed upływem czasu wyłożenia przewidział był to ujemne oddziaływanie a nie postawił, aż do upływu tego terminu, żadnych pretensyj na utworzenie urządzeń lub na odszkodowania. Upłynięcie terminu nie przeszkadza stawianiu pretensyj, jeżeli poszkodowany uwiarogodni, że przez wydarzenia siły wyższej lub inne niezapobiegalne wypadki nie był w stanie terminu dotrzymać. Przedawnienie pretensji nastąpi po trzech latach od tego czasu, w którym poszkodowany dowiedział się o rozpoczęciu ujemnych oddziaływań. Wnoszenie pretensji jest wykluczone, jeżeli ich się nie domaga w przeciągu trzydziestu lat po ukończeniu tej części przedsiębiorstwa, przez którą została szkoda spowodowana, zastosować należy odpowiednio dla ustalenia zobowiązań Związku przepisy § 21.

V. Nadzór Państwa.

§ 23.

Związek stoi pod nadzorem Państwa. Nadzór ten wykonuje „Regierungspräsident“, w wyższej i ostatniej instancji „Oberregierungspräsident“. Nadzór ogranicza się do tego czy Związek wykonuje swoje czynności według ustawy i statutu.

Zażalenia do władz nadzorczych mogą być wniesione tylko w przeciągu czterech tygodni.

§ 24.

Jeżeli Związek zaniedba lub wzbrania się świadczenia lub wydatki, których prawo lub statut wymaga, wstawić w swój budżet lub nadzwyczajnie zatwierdzić, wtenczas „Regierungspräsident“ może rozkazać przez uzasadnione rozporządzenie, wstawienie do budżetu, lub ten nadzwyczajny dodatek ustalić.

Przeciwko jego rozstrzygnięciu przysługuje Związkowi skarga w „Oberverwaltungsgericht“. Termin do skargi wynosi cztery tygodnie i rozpoczyna się z dniem po doręczeniu.

§ 25.

Pożyczki, które stan długu pomnażają, może Związek podjąć tylko za zgodą Władzy Nadzorczej.

Ustawa może to zezwolenie zastrzec i dla innych wypadków.

§ 26.

Statut i jego zmiany dotyczące siedziby i zewnętrznego zastępstwa Związku, potrzebują zatwierdzenia przez króla.

Dla innych zmian potrzebne jest zatwierdzenie przez odnośnego ministra.

Statut i jego zmiany muszą być po udzielonym potwierdzeniu ogłoszone. Co do tego obowiązuje ustawa, dotycząca obwieszczenia rozporządzeń panującego przez dzienniki urzędowe z dnia 10 kwietnia 1872 r. (zbiór ustaw pruskich str. 35).

Doniesienia do zbioru ustaw można zaniechać.

§ 27.

Plan regulacji przedwstępnego dopływu, odwadniania i oczyszczania spływów (§ 1 ust. 2) oraz jego zmiany i uzupełnienia jako też plany specjalne, wymagają potwierdzenia odnośnego ministra.

VI. Rozwiązanie Związku.

§ 28.

Związek może uchwalić swoje rozwiązanie większością 2-ch trzecich głosów Wydziału Związkowego. Uchwała ta wymaga potwierdzenia przez króla.

Rozwiązanie nastąpi, jak tylko dokument potwierdzający zostanie Zarządowi doręczony.

Zresztą przy rozwiązaniu zastosować należy przepisy dla publicznych spółek wodnych.

VII. Przepisy przejściowe.

§ 29.

Dla utworzenia Wydziału Związkowego „Regierungspräsident“ ustawi tymczasem listę (§ 5).

On wyznaczy stosownie do niniejszej ustawy ilość i rodzaj delegatów, którzy mają zostać wybierani przez członków, przeprowadza wybór ich i zwołuje i kieruje pierwszym zebraniem Wydziału Związkowego na którym zostanie statut uchwalony i tymczasowy Zarząd wybrany. Tenże uskuteczni pierwsze prawidłowe oszacowanie.

Następnie zostanie ustanowiona lista (§ 8), na mocy której zostaną nowowybrani delegaci do Wydziału Związkowego i członkowie do Zarządu.

§ 30.

Jeżeli statut nie przyjdzie do skutku w wyznaczonym przez „Regierungspräsident“ czasie, wynoszącym przynajmniej sześć miesięcy, wtenczas ustanawia, go „Regierungspräsident“ z zastrzeżeniem potwierdzenia przez króla (König).

§ 31.

Układy i prowadzenia sprawy przy tworzeniu Związku są wolne od opłat i stempli.

§ 32.

Związek zwraca te środki, które w sposób użyteczny i dający się wykazać dla przygotowania lub wykonania planu tego przedsiębiorstwa aż do utworzenia Związku jako też dla utworzenia Związku potrzebowano.

Spory rozstrzyga ostatecznie Władza Nadzorcza (§ 23); prawidłowa droga sądowa jest wykluczona.

Dokumentarnie z naszym najwyższym podpisem i przytłoczoną królewską pieczęcią.

Dano w Bad Homburg v. d. Höhe, dnia 21 kwietnia r. 1913.

Wilhelm.

(L. S.)

v. Bethmann Hollweg. Delbrück. Beseler.
v. Breitenbach. Sydow. v. Trott zu Solz.
v. Heeringen. Frhr. v. Schorlemer.
v. Dallwitz. Lentze.

U w a g a : Podaliśmy w brzmieniu oryginalnym, a to ze względu na przepisy wydane w Wojew. Śląskim, wyjaśniające kompetencje dawnych władz w stosunku do polskich.

STATUT
ZWIĄZKU „RAWA”

S T A T U T

Z W I Ą Z K U „R A W A”

(ułożony na podstawie Ustawy o Rawie z dnia 21 kwietnia 1913 roku.
Zbiór Ustaw pruskich, str. 238).

SPIS RZECZY:

I. Nazwa, zakres i cele Związku.

- § 1. Nazwa i siedziba.
- § 2. Zakres
- § 3. Cele

II. Przedstawicielstwo i administracja Związku.

A. Wydział Związku.

- § 4. Skład.
- § 5. Czasokres wyborczy i wybory uzupełniające.
- § 6. Kompetencja.
- § 7. Zwołanie
- § 8. Powzięcie uchwał.

B. Zarząd.

- § 9. Skład.
- § 10. Czasokres wyborczy i wybory uzupełniające.
- § 11. Mianowanie przez władzę nadzorczą.
- § 12. Kompetencja.
- § 13. Przewodniczący.
- § 14. Zwołanie.
- § 15. Powzięcie uchwał.

C. Obwieszczenia.

- § 16. Obwieszczenia.

III. Oszacowanie ciężarów związkowych.

- § 17. Budżet.
- § 18. Oszacowanie.

IV Wydział Odwoławczy.

- § 19. Skład.
- § 20. Zastępstwo uzupełniające.
- § 21. Zamianowanie przez władzę nadzorczą.
- § 22. Zwołanie.
- § 23. Powzięcie uchwał.
- § 24. Postępowanie.
- § 25. Wynagrodzenie.

V. Nadzór państwowy.

- § 26. Udział w administracji.
- § 27. Przymusowe zwołanie Wydziału związkowego.
- § 28. Przymusowe wydanie zasad.

VI. Zarządzenia przejściowe.

- § 29. Pierwsze oszacowanie.
 - § 30. Zaliczka.
 - § 31. Wejście w życie.
-

STATUT

ZWIĄZKU „RAWA“

(ułożony na podstawie Ustawy o Rawie z dnia 21 kwietnia 1913 roku.
Zbiór Ustaw pruskich str. 238).

I. NAZWA, ZAKRES I CELE ZWIĄZKU.

§ 1.

Nazwa i siedziba.

Związek nazywa się Związek „Rawa“. Siedzibą jego są Katowice.

§ 2.

Zakres.

I. Członkami Związku są powiaty: Świętochłowice, Chorzów-Miasto, Katowice - wieś i Katowice - miasto.

II. Jeżeli powstanie w zlewni Rawy nowy powiat, to staje się on tym samym członkiem. Powiat poza zlewnią staje się członkiem, gdy pewna część zlewni jest z nim połączona.

§ 3.

Cele.

I. Związek wyznacza zakres przedsiębiorstwa.

II. Podstawą jednolitego planu (zarysu) budowlanego jest projekt zatwierdzony przez ministra.

III. Używanie i utrzymanie budowli związkowych zostanie uregulowane przez osobne statuty.

II. PRZEDSTAWICIELSTWO I ADMINISTRACJA ZWIĄZKU.

A. Wydział Związku.

§ 4.

Skład.

I. Wybieralny na delegata do Wydziału Związku jest każdy kto jest zdolny piastować urząd ławnika.

II. Jednostka składkowa, która upoważnia do wysłania jednego wybranego delegata, wynosi jedną trzydziestą ogólnych ciężarów związkowych, według ostatnio ustanowionej listy składkowej, z tym warunkiem, że będzie podzielone w złotych przez tysiąc i, że przewyższającą kwotę wyno-

szą więcej jak 500 zł. liczy się jako pełny tysiąc, a kwotę wynoszącą 500 złotych i mniej skreśla się.

III. Liczbę delegatów każdego członka ustala się według tej samej listy składkowej. Jeżeli roczna składka członka przewyższa jednostkę lub jej wielorazową o więcej niż o jej połowę, wtedy liczy się kwotę przewyższającą jaką pełną jednostkę. Zmiana okręgu lub składki rocznej członka w czasokresie wyborczym nie wpływa na liczbę delegatów.

§ 5.

Czasokres wyborczy i wybory uzupełniające.

I. Czasokres wyborczy wynosi sześć lat. Jeżeli w ciągu czasokresu wyborczego wybrani delegaci ustępują, wtedy zarządzi się na resztę czasu wybory uzupełniające.

II. Wybrani delegaci ustępują wtedy, gdy staną się niezdolni do piastowania urzędu ławnika.

III. Wybrani delegaci, mający swą siedzibę w obwodzie Rawy lub będący urzędnikami komunalnymi lub funkcjonariuszami jednego ze współników wymienionych w § 5 ust. 3 Nr. 2 Ustawy dotyczącej regulacji Rawy (grupa przemysłowców) ustępują wtenczas, gdy wyprowadzają się z dorzecza Rawy lub zrezygnują z urzędu lub posady, o ile nie postanowiono przy wyborze wyraźnie inaczej.

IV. Członek winien donieść o ustąpieniu delegata przez siebie wybranego temuż, a także Zarządowi Związku.

§ 6.

Kompetencja.

I. Wydział Związku wybiera Zarząd, jego przewodniczącego oraz zastępcę tegoż, jakoteż wybieralnych delegatów do Wydziału Odwoławczego i ich zastępców.

II. On też postanawia dalej nad:

1. statutem i jego zmianą,
2. czasokresem dla swych zwyczajnych posiedzeń,
3. swoją instrukcją służbową,
4. ważnością wyborów delegatów i legitymacjami ich zastępców,
5. wynagrodzeniem członków Zarządu i członków Wydziału Odwoławczego,
6. przyjęciem zasad dotyczących warunków uposażenia oraz stosunków służbowych urzędników Związku,
7. zasadami o używaniu i utrzymywaniu budowli związkowych,
8. nabyciem i sprzedażą nieruchomości,

9. zakresem przedsiębiorstwa,
10. budżetem,
11. pożyczkami,
12. zasadami oszacowania,
13. kwotą miarodajną dla przyjęcia wspólników grupy przemysłowców do listy składkowej,
14. trwaniem ważności listy składkowej po pierwszych pięciu latach,
15. sprawozdaniem rachunkowym Zarządu,
16. rozwiązaniem Związku.

§ 6 a.

I. Na każdy rok winien być ułożony budżet Związku „Rawa“, który ma zawierać między innymi pełne annuitety pożyczek długoterminowych, tudzież przypadające spłaty pożyczek krótkoterminowych, przewidywać źródła ich pokrycia, ustanowić kapitał zapasowy na pokrycie ewentualnych zaległości i fundusz rezerwowy na pokrycie ewentualnych strat. —

II. Wystąpić ze Związku „Rawa“ może członek, obciążony podatkiem na spłatę zaciągniętej pożyczki przez Związek „Rawa“ w Państwowej Instytucji Finansowej, tylko za zgodą tej Instytucji i zezwoleniem Władzy Nadzorczej.

III. Na żądanie Państwowej Instytucji Finansowej, udzielającej Związkowi „Rawa“ pożyczki, może brać udział w posiedzeniach Zarządu, Wydziału i Walnych Zgromadzeniach Członków, delegat tej Instytucji i zabierać głos we wszystkich sprawach, w których Instytucja ta jest zainteresowaną

W związku z tym obowiązany jest Zarząd Związku „Rawa“ na 8 dni przed terminem zebrania zawiadomić odnośną Państwową Instytucję Finansową o miejscu i terminie zebrania z podaniem porządku dziennego obrad.

Na żądanie delegata wnioski jego winny być zaprotokółowane. Delegaci w głosowaniu udziału nie biorą, mają głos doradczy.

IV. Związek „Rawa“ nie może być rozwiązany do czasu całkowitej spłaty pożyczki zaciągniętej w Państwowej Instytucji Finansowej.

V. Statut Związku „Rawa“ nie może być zmieniony do czasu całkowitej spłaty zaciągniętej pożyczki w Państwowej Instytucji Finansowej bez zgody tejże Instytucji.

§ 7.

Zwołanie.

I. W ciągu roku kalendarzowego musi być zwołane conajmniej jedno regularne posiedzenie Wydziału Związku.

II. Nadzwyczajne posiedzenia odbędą się:

- a) na skutek uchwały Zarządu,

- b) na wniosek conajmniej jednej czwartej delegatów,
- c) na wniosek przedstawicielstwa jednego członka, uprawnionego do wyboru delegatów,
- d) na zarządzenie władzy nadzorczej.

Wniosek ten powinien być doręczony na piśmie i zawierać przedmiot obrad.

III. Wydział Związku zwołuje przewodniczący. Wezwania z porządkiem dziennym należy delegatom doręczyć przez posłańca za poświadczeniem odbioru lub przez polecony list pod adresem podanym Zarządowi. Pomiędzy dniem wysłania zawiadomienia i dniem posiedzenia powinien istnieć czasokres conajmniej jednego tygodnia. W wypadkach nagłych można ten termin skrócić do dni trzech.

§ 8.

Powzięcie uchwał.

I. Przewodniczącym Wydziału Związku jest przewodniczący Zarządu.

II. Prawidłowo zwołany Wydział Związku jest zdolny do powzięcia uchwał; uchwały jego zapadają większością głosów. Przy równej liczbie głosów rozstrzyga przewodniczący.

III. Nieobecnych zastępować mogą delegaci, jeżeli przewodniczącemu zebrania doręczone zostanie odnośne piśmienne upoważnienie. Głos własny i głos zastąpionego można oddać tylko jednolicie. Stali delegaci zastąpieni być mogą również przez swych urzędowych zastępców bez upoważnienia.

IV. Wybory odbywają się, o ile istnieje powszechna zgoda, przez aklamację, w innym razie przez kartki do głosowania.

V. Jeżeli wybory nie wykażą zwykłej większości, wtenczas nastąpią wybory ściślejsze pomiędzy dwoma kandydatami o największej liczbie głosów; los rozstrzyga, kto przy równej ilości głosów do tychże należy. Przy równej liczbie głosów w wyborach ściślejszych rozstrzyga los.

B. Zarząd.

§ 9.

Skład.

I. Zarząd składa się z 7 członków, których razem z ich zastępcami wybiera Wydział Związku. Do Zarządu wstępuje pierwszy urzędnik techniczny Związku z prawem miejsca i głosu.

II. Członkowie Zarządu powinni być zdolni do piastowania urzędu ławnika.

III. Z członków związkowych powinien zasiadać w Zarządzie jeden starosta i jeden burmistrz jakoteż jeden zastępca udziałowców grupy przemysłowej. Odnośnie do zastępców obowiązują te same przepisy.

IV. Władza nadzorcza może wybór uznać za nieważny, jeżeli zostały naruszone przepisy Ustawy lub Statutu.

§ 10.

Okres wyborczy i wybory uzupełniające.

I. Okres wyborczy wynosi sześć lat.

II. Po każdym trzech latach — pierwszy raz 1 kwietnia 1916 występuje dwóch wybranych członków Zarządu. Ponowny wybór jest dozwolony. Los rozstrzyga kolejność, według której członkowie pierwszego ostatecznego Zarządu ustępują. Ustępujący pozostają w czynności aż do czasu odbycia ważnych wyborów uzupełniających.

Członek Zarządu ustępuje również, jeżeli staje się niezdolnym na urząd ławnika.

III. W miejsce członków Zarządu, ustępujących w swym okresie wyborczym, wybiera Wydział Związku zastępców na swym następnym zwykłym posiedzeniu. Zresztą zastosowany będzie § 5 ust. III.

IV. Zarząd powiadamia członka Zarządu o jego ustąpieniu.

§ 11.

Mianowanie przez władzę nadzorczą.

Jeżeli Wydział Związku nie wybierze członków i przewodniczącego Zarządu jak również ich zastępców na czas, wtedy „Regierungspräsident“ wyznacza na nowe wybory czasokres co najmniej czterech miesięcy. Jeżeli w tym czasokresie wybory nie dojdą do skutku, wówczas tenże zamianuje jeszcze brakujących aż do czasu odbycia ważnych wyborów.

§ 12.

Kompetencja.

I. Zarząd zastępuje Związek przed sądem i wogóle. Jego dowodem jest poświadczenie władzy nadzorczej.

II. Zarząd zawiaduje sprawami Związku, o ile takowe nie są zastrzeżone dla Wydziału Związku i wykonuje jego uchwały.

III. Zarząd wydaje warunki co do uposażenia i co do stosunków służbowych urzędników Związku, które wymagają przyjęcia przez Wydział Związku, jak również ustala urzędników związkowych. Również ustanawia on swą instrukcję czynności służbowych i regulamin dla kasowości i rachunkowości.

IV. Dokumenta w sprawach prawnych, mających zobowiązywać Związek wobec innych, jakoteż upoważnienia, muszą być podpisane przez przewodniczącego i jeszcze jednego członka Zarządu.

§ 13.

Przewodniczący.

I. Przewodniczącego Zarządu oraz jego zastępcę wybiera Wydział Związku.

II. Władza nadzorcza może wybór unieważnić, jeżeli przepisy Ustawy lub Statutu zostały naruszone.

III. Przewodniczący zastępuje Zarząd nazewnątrz i kieruje sprawami Związku.

IV. Jest on z urzędu położonym nad urzędnikami związkowymi

§ 14.

Zwołanie.

I. Zarząd zostanie zwołany, jeżeli przewodniczący uważa to za potrzebne lub dwóch członków jego piśmiennie tego zażąda.

II. Zaproszenia wysyła przewodniczący piśmiennie z podaniem porządku dziennego. W sprawach zdrowotnościowych zawezwie się rzeczoznawcę jako doradcę.

§ 15.

Powzięcie uchwał.

Zarząd jest zdolny do powzięcia uchwał, jeżeli trzech lub pięciu członków jest obecnych. Uchwały zapadają większością głosów. Przy równej liczbie głosów rozstrzyga przewodniczący.

C. Obwieszczenia.

§ 16.

Obwieszczenia.

I. Doniesienia Związku przeznaczone dla publiczności zostaną ogłoszone przez Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego i przez gazety przeznaczone dla obwieszczeń dla członków.

II. Koszta obwieszczenia przez dzienniki ponosi każdy członek za siebie.

III. Obwieszczenia noszą nazwę Związku i nazwisko przewodniczącego lub jego zastępcy.

IV. Doręczenie jakoteż doniesienia lub obwieszczenia, z którymi związany jest określony czasokres, będą skuteczne przez pocztę za dowodem doręczenia.

III. OSZACOWANIE CIĘŻARÓW ZWIĄZKU.

§ 17.

Budżet.

I. Budżet o dochodach i wydatkach Związku zestawia Zarząd na przeciąg czasu ustanowiony przez Wydział Związku.

II. Niepokryte przez dochody wydatki Związku pokryte będą przez składki udziałowców. *niefunkcyjnie* *(dla inwestycji)*

III. Bieżące wydatki na administrację Związku, na oprocentowanie i umorzenie sum inwestowanych, jakoteż na prowadzenie i utrzymanie zakładów Związku są wydatkami zwyczajnymi. *15.5.1918*

IV. Na nadzwyczajne wydatki powinien być zebrany drogą regularnych składek fundusz pomocniczy. *(nie budowa)*

V. Fundusz pomocniczy winien być w przeciągu dziesięciu lat doprowadzony do wysokości rocznego składkowania, obliczonego według stopy przeciętnej ostatnich trzech lat.

Wydatki pokrywane są z funduszu?

§ 18.

Oszacowanie.

I. Wspólnicy grupy przemysłowców zostaną tylko wtedy na listę składkową wstawieni, jeżeli oszacowanie ich przekracza 1000 złotych rocznie. Wydział Związku może uchwalić zmianę tej stawki.

II. Lista składkowa zostanie w pierwszych pięciu latach ustanowiona corocznie, następnie w regularnych odstępach czasu, które Wydział Związku ustanowi najwyżej na pięć lat.

III. Właściciele nowych przedsiębiorstw przemysłowych i innych zakładów zostaną wstawieni do listy składkowej przez wpisy dodatkowe. Do płacenia składek zobowiązani są przy rozpoczęciu kalendarzowego ćwierćroczna następującego po otwarciu przedsiębiorstwa.

IV. Przepis ten przystosowuje się też wtedy, gdy interesowani właściciele przedsiębiorstw przemysłowych lub innych zakładów poczynili w zakładzie znaczne zmiany, które uzasadniają podwyższenie składek o więcej niż jedną czwartą.

IV. WYDZIAŁ ODWOŁAWCZY.

§ 19.

Skład.

I. Delegatów do Wydziału Odwoławczego i ich zastępców wybiera Wydział Związku na sześć lat. Muszą oni być zdolni do piastowania urzędu ławnika.

II. Do zaczepienia wyboru i dla ustąpienia wybranych ważne są w zastosowaniu § 9, ust. IV. i § 10, ust. II. i III.

III. Wybrani członkowie Wydziału Odwoławczego i ich zastępcy zobowiązani zostaną przez Przewodniczącego Wydziału. Z powodu ciężkiego zaniedbania swych obowiązków, mogą oni zostać pozbawieni swego urzędu przez Władzę Nadzorczą na wniosek Zarządu, za zgodą Wydziału Związku.

§ 20.

Uzupełnienie zastępstwa.

Na wypadek równoczesnej przeszkody jednego wybranego członka i jego zastępcy reguluje Wydział Odwoławczy z góry uzupełnieniem zastępstwa z reszty wybranych zastępców; przestrzegać przytym należy § 14 ust. I, liczba 4 Ustawy o Związku „Rawa“.

§ 21.

Mianowanie przez Władzę Nadzorczą.

Jeżeli Wydział Związku nie wybierze na czas delegatów do Wydziału Odwoławczego oraz ich zastępców, wtenczas ma zastosowanie § 11 Statutu.

§ 22.

Zwołanie.

I. Wydział Odwoławczy zwołany zostanie przez swego Przewodniczącego.

II. Posiedzenia odbywają się w Katowicach, jeżeli Wydział Odwoławczy nie zadecyduje inaczej.

§ 23.

Powzięcie uchwał.

I. Wydział Odwoławczy jest zdolny do powzięcia uchwał jeżeli razem z przewodniczącym obecnych jest pięciu członków.

II. Co do wykluczenia i odrzucenia członków jego, obowiązują w zastosowaniu §§ 41 — 48 cywilnej procedury sądowej z dnia 30 stycznia 1877 r.—17 maja 1898 r. w drodze instancyjnej w miejsce Wyższego Sądu wchodzi Władza Nadzorcza Związku.

III. Wydział Odwoławczy uchwała większością głosów. Przy równej ilości głosów rostrzyga przewodniczący.

§ 24.

Postępowanie.

Wydział Odwoławczy uprawniony jest do wglądu do aktów Związku i do przyciągnięcia do swych prac urzędników związkowych.

§ 25.

Wynagrodzenie.

I. Członkowie Wydziału Odwoławczego otrzymują za swą, osobno wykonaną, pracę stosowne wynagrodzenia, które ustanawia się z góry. Prócz tego otrzymują członkowie Wydziału kosztą podróży i diety dzienną, jak urzędnicy państwowi IV kategorii.

V. NADZÓR PAŃSTWA.

§ 26.

Udział w administracji.

I. Władza Nadzorcza i Wyższy Urząd Górniczy mają prawo uczestniczenia w obradach Wydziału Związku i Zarządu.

II. Z zaproszeniem ich na czas na obrady należy im podać porządek dzienny. Należy im przesłać preliminarze budżetowe, sprawozdania rachunkowe i inne projekty i protokoły.

§ 27.

Przymusowe zwołanie Wydziału Związku.

I. Na zarządzenie Władzy Nadzorczej zwołać należy Wydział Związku.

II. Gdy przewodniczący w przeciągu przepisanego terminu zarządzeniu temu nie uczyni zadość, wtedy Władza Nadzorcza może przez delegata Wydział Związku zwołać i kierować jego obradami.

§ 28.

Przymusowe wydanie zasad.

Specjalne zasady Wydziału Związku, dotyczące używania i utrzymywania zakładów związkowych, wymagają potwierdzenia przez Władzę Nadzorczą. Jeżeli w przeciągu 10 lat takowe nie zostaną uchwalone lub nie uzyskają w tym czasie potwierdzenia przez władzę Nadzorczą, wtedy ta ostatnia wyznacza jeszcze jeden czasokres o conajmniej 6 miesiącach. Po bezowocnym jego upływie Władza Nadzorcza ustanawia zasady na tak długo, póki uchwalone przez Wydział Związku zasady nie uzyskają potwierdzenia.

VI. POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE.

§ 29.

Pierwsze oszacowanie.

Przy pierwszym zwyczajnym oszacowaniu przez tymczasowy Zarząd należy tę kwotę wziąć jako podstawę, którą po wykończeniu korekcji głównego odpływu Rawy przypuszczalnie zebrać należy dla oprocentowania i umorzenia sumy inwestycyjnej, dla prowadzenia i utrzymania zakładów związkowych, dla zebrania funduszu pomocniczego i na administrację Związku.

§ 30.

Zaliczka.

I. W przeciągu trzech miesięcy po zatwierdzeniu niniejszego statutu wpłacają członkowie zaliczkę w wysokości 75.000 marek do Związku na wydatki jego.

II. Kwota ta zostanie podzielona na członków według stopy państwowego podatku dochodowego (włącznie faktycznych stawek) jaki płacą w obwodzie Rawy zamieszkali i zobowiązani do płacenia podatku w roku obrachunkowym 1920. Dochód z własności gruntów i budynków lub dochód procederowy (włącznie górnictwa) wlicza się przytem tylko wtedy, o ile te źródła dochodu położone są w obwodzie Rawy.

§ 31.

Wejście w życie.

Statut niniejszy wchodzi w życie z chwilą potwierdzenia przez króla. König)

ZASADY

SPORZĄDZENIA LISTY CIĘŻARÓW

Z A S A D Y

sporządzania listy ciężarów, przypadających na udziałowców
Związku „Rawa“

uchwalone przez Wydział Związku w d. 3.VII. 1937 r.

napisano 3.18.1937

Ciężary przypadające na udziałowców Związku „Rawa“ zgodnie z § 5 ustawy o Związku „Rawa“ dzielą się na ciężary za koryto główne, które stanowią 60% ogólnych kosztów regulacji i tworzą listę A. oraz na ciężary za bieg górny i dopływy boczne, które stanowią 40% ogólnych kosztów regulacji i tworzą listę B.

Wymiary w obu listach sporządzone są w następujących 4 grupach:

- I. udziały brzegowe,
- II. udziały w wysokiej wodzie,
- III. udziały w wodzie użytkowej,
- IV. udziały w zakładzie oczyszczającym.

Ogólna suma tych udziałów stanowi listę ciężarów, uchwaloną przez Wydział Związku.

Pierwsze 3 grupy udziałów stanowią w swym założeniu kosztu regulacji koryta, zaś wysokość grupy 4, jak to wynika z samej nazwy, pokrywać ma kosztu budowy względnie utrzymania oczyszczalni przez udziałowców, zainteresowanych bezpośrednio w tych urządzeniach. Ta ostatnia grupa udziałów jest, bądź oddzielnie budżetowana w budżecie zwyczajnym, jako utrzymanie oczyszczalni, bądź też jest pomieszczona w programie robót, jeśli chodzi o nowe zakłady.

Pozostała suma ciężarów, t. j. grupy I—III dzielą się wzajemnie w stosunku:

I. udziały brzegowe	55%
II. udziały w wysokiej wodzie	20%
III. udziały w wodzie użytkowej	25%

Uzasadnienie tego podziału wynika z analizy kosztów wykonania robót na 1 m. b. rzeki w średnim biegu, przy czym grupa I. pokrywa.

- 1) kosztu normalnej regulacji wynoszące 45% kosztów ogólnych;
- 2) ochronę terenów przybrzeżnych przed zalewem, stanowiącą 10% kosztów ogólnych.

Grupa II pokrywa kosztu koniecznego zwiększenia koryta ze względu na ujęcie i odprowadzenie wód wysokich.

Grupa III pokrywa kosztu specjalnego ubezpieczenia kinety ze względu na odprowadzenie wód użytkowych.

Sposoby obliczenia każdej z wymienionych grup udziałów są następujące:

Grupa I. część 1 z tytułu kosztów normalnej regulacji.

Wysokość udziału w tej grupie oblicza się dla każdego udziałowca według 1 m. b. brzegu, będącego w posiadaniu tegoż udziałowca w rozumieniu § 5 ustawy o Związku „Rawa“.

Wysokość przypadających na tę grupę udziałów dzieli się przez sumę długości brzegów m. b. i w ten sposób otrzymuje się wysokość udziału za 1 m. b. brzegu.

Ustaloną dla każdego udziałowca długość brzegów mnoży się przez udział na 1 m. b. i w ten sposób otrzymuje się dla udziałowca przypadający na niego udział brzegowy.

Część 2, udziały z tytułu kosztów ochrony terenów przy-brzeżn.

Ta część udziałów obliczona jest na podstawie uwzględnienia korzyści, jakich doznają udziałowcy przez podniesienie się wartości terenów dawniej zalewanych.

Ustala się więc dla każdego udziałowca na podstawie planów powierzchni terenu zalewanego, przez biegłych wartość obecną tego terenu oraz wartość przed regulacją i w ten sposób otrzymuje się przyrost wartości. Mnożąc każdy ha terenu zalewanego przez współczynnik przyrostu wartości, oraz sumując te iloczyny, otrzymamy sumę, przez którą następnie dzielimy całkowitą kwotę, przypadającą na te udziały.

W ten sposób otrzymamy wysokość ciężarów z tytułu ochrony przed zalewem, przypadających na 1 ha terenu zalewowego, którego wartość przez roboty regulacyjne nie uległa zmianie.

Wysokość ciężarów przypadających na każdego udziałowca, w rozumieniu § 5 ustawy, z tego tytułu oblicza się, mnożąc powierzchnię jego terenu zalewowego w ha, przez współczynnik przyrostu wartości i przez ustalony jak wyżej koszt jednostkowy ochrony terenu zalewowego.

Grupa II. Udziały z tytułu kosztów powiększenia koryta dla ujęcia w. w.

Te udziały ustala się dla każdego udziałowca na podstawie posiadanej przez niego powierzchni w ha w dorzeczu Rawy, z uwzględnieniem współczynnika spływu w ‰ według projektu generalnego.

Całkowitą kwotę ciężarów w tej grupie dzieli się przez sumę iloczynów powierzchni w ha i współczynników spływu w $\frac{0/0}{100}$. W ten sposób otrzymuje się udział za 1 ha powierzchni, z której woda opadowa spływa bez żadnej straty, t. j. w 100‰.

Udział z tego tytułu dla każdego udziałowca, w rozumieniu § 5 ustawy, otrzymuje się mnożąc każdy ha posiadanej przez niego powierzchni przez ‰ współczynnika spływu i przez udział za 1 ha o 100‰ spływu.

Grupa III. Udziały z tytułu kosztów specjalnego umocnienia kinety ze względu na wody użytkowe.

Podstawą do obliczenia tych kosztów jest ilość wody użytkowej oddawanej przez każdego udziałowca, oraz jej jakość. Jakość wody jest określona analizą ze względu na pewne szkodliwe zawartości, które zostają oszacowane odpowiednio równoważnikami zanieczyszczenia w $\frac{0}{0}$, i tak:

1) za każdy 1 ltr wody użytkowej	100 $\frac{0}{0}$
2) za 0,1 cm ³ w 1 ltr zawiesiny grubej dolicza się . .	0,5 $\frac{0}{0}$
3) za każdy mg/1 wysuszonej zawiesiny drobnej dolicza się	0,1 $\frac{0}{0}$
4) za zawartość 0,1 mval. kwasów mocnych w ltr. „ „	1,0 $\frac{0}{0}$
5) „ „ 0,1 „ zasad „ „	0,5 $\frac{0}{0}$
6) za każdy stopień twardości ogólnej wody powyżej 50 ⁿ niem.	0,2 $\frac{0}{0}$
7) za każdy mg/1 tlenków metali ciężkich (Fe Al, Mn, i t. d.) w stanie rozpuszczonym powyżej 20 mg/1 dolicza się	0,04 $\frac{0}{0}$
8) za zawartość substancji rozpuszczonych powyżej 1500 mg/1 dolicza się za każde 250 mg/1	1,00 $\frac{0}{0}$
9) za obecność plam tłustych dolicza się za każdą 1/40 powierzchni zwierciadła naczynia osadczego, pokrytej plamami tłustymi	10,00 $\frac{0}{0}$
10) za substancje rozpuszczane w benzynie dolicza się za każde 10 mg/1	5,00 $\frac{0}{0}$
11) za utlenialność wody powyżej 8 mg/1 O ₂ dolicza się za każdy mg/1 O ₂	0,3 $\frac{0}{0}$
12) za gnilność wyrażoną w mg/1 O ₂ dolicza się za każdy mg O ₂	3,00 $\frac{0}{0}$

Przy obliczaniu każdą rozpoczętą ilość, podaną w poszczególnych punktach jako jednostkę danego zanieczyszczenia, liczy się za całą. Obliczony w ten sposób równoważnik zanieczyszczenia mnoży się następnie przez ilość odpływu w 1/sek dla każdego udziałowca i otrzymuje się sumę równoważników zanieczyszczenia jego odpływu sekundowego.

Całkowitą sumę udziałów tej grupy dzieli się przez sumę równoważników zanieczyszczenia odpływów wszystkich udziałowców. Ten iloraz odpowiada kosztom umocnienia kinety ze względu na jednostkę równoważnika zanieczyszczenia.

Dla każdego udziałowca oblicza się jego udział w tej grupie, mnożąc sumę równoważników zanieczyszczenia w umocnieniu kinety.

Grupa IV. Udziały w kosztach zakładów oczyszczających.

Udziałami w tej grupie obciążeni są tylko ci udziałowcy, którzy z urządzeń zakładów oczyszczających bezpośrednio korzystają. Dla tych udziałowców ustala się sumę równoważników zanieczyszczenia ich odpływów.

Całkowitą kwotę udziałów na tę grupę, uchwaloną w budżecie, dzieli się przez tę sumę i otrzymuje koszt jednostki równoważnika zanieczyszczenia w zakładzie oczyszczającym.

Dla każdego udziałowca ustala się przypadający na niego koszt w tej grupie udziałów, mnożąc sumę jego równoważników zanieczyszczenia w zakładzie oczyszczającym.

Katowice, dnia 3 lipca 1937 r.

REGULAMIN
WYDZIAŁU ODWOŁAWCZEGO
ZWIĄZKU „RAWA”

REGULAMIN

WYDZIAŁU ODWOŁAWCZEGO ZWIĄZKU „RAWA“ w KATOWICACH.

§ 1.

Pisma odnoszące się do spraw należących do właściwości Wydziału Odwoławczego, otwiera Przewodniczący Wydziału Odwoławczego.

Odpis pisma zawierającego zażalenie strony co do ciężarów związkowych, przesyła Przewodniczący Zarządowi Związku dla przedstawienia odpowiedzi, wyznaczając w tym celu termin nie przekraczający 30 dni.

§ 2.

Wydział Odwoławczy zbiera się na posiedzenia w składzie członków i w dniach wyznaczonych przez swego Przewodniczącego, który ustala porządek dzienny posiedzenia.

O terminie oraz o porządku dziennym posiedzenia zawiadamia Przewodniczący członków Wydziału Odwoławczego w drodze pisemnego wezwania najpóźniej na 14 dni przed posiedzeniem.

§ 3.

Posiedzenia Wydziału Odwoławczego są jawne i tajne.

Każde posiedzenie jawne Wydziału Odwoławczego winien Przewodniczący podać do publicznej wiadomości i na 14 dni przed terminem przez wywieszenie na tablicy w lokalu Związku „Rawa“, oraz na tablicach przeznaczonych do publicznych ogłoszeń w gmachach Starostw Katowickiego i Świętochłowickiego, oraz Magistratach miast Katowic i Chorzowa. W ogłoszeniach winny być podane przedmiot obrad i godzina posiedzenia. Niezależnie od ogłoszenia publicznego, do rozprawy winny być wezwane imienne strony interesowane na 14 dni przed rozprawą.

Doręczenia wezwania stron na rozprawę odbywać się mają listem poleconym za poświadczeniem odbioru.

§ 4.

Członek Wydziału Odwoławczego, który z powodu choroby lub z powodu innych przeszkód nie dających się usunąć, nie może wziąć udziału w posiedzeniu, albo wykonywać innych ciężących na nim obowiązków,

winien uwiadomić o tym bezzwłocznie Przewodniczącego. W tych wypadkach Przewodniczący powołuje zastępcę.

Zastępca nie może uchylić się od funkcji zastępczej.

§ 5.

Do wyłączeń członków Wydziału Odwoławczego odnoszą się postanowienia §§ 41—48 niemieckiej procedury cywilnej, a od 1 stycznia 1933 r. postanowienia art. 54 Kodeksu Postępowania Cywilnego (Dz. U. R. P. Nr. 83 poz. 651).

§ 6.

W sprawach należących do właściwości Wydziału Odwoławczego, orzeczenia zapadają po przeprowadzeniu jawnej rozprawy.

Ważna rozprawa przed Wydziałem Odwoławczym może się odbyć, jeśli razem z Przewodniczącym obecnych jest pięciu członków.

§ 7.

Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad porządkiem na rozprawie i ogłasza zapadłe decyzje.

Przewodniczący może odebrać głos stronom jeśli go nadużywają, jak również uchylić pytania zadawane stronom, świadkom lub biegłym, jeśli je uważa za niewłaściwe lub zbyteczne.

§ 8.

Rozprawa rozpoczyna się od stwierdzenia przez Przewodniczącego z dowodów, że doręczenia wezwań członków dokonano w sposób prawidłowy i że nastąpiło w sposób właściwy powiadomienie stron o rozprawie. Następnie Przewodniczący lub wyznaczony przez niego członek Wydziału Odwoławczego przedstawia stan sprawy. Przewodniczący udziela głosu stronie żalącej się aby przedstawiła sprawę. Może ona ograniczyć się do powołania się na treść wniesionego pisemnego zażalenia i do złożenia wniosku. Po stronie żalącej przewodniczący udziela głosu zastępcy Zarządu Związku „Rawa“. Może on również ograniczyć się do powołania się na treść wniesionej odpowiedzi na pismo, zawierające zażalenie strony i do złożenia wniosku.

Po oświadczeniu stron następuje badanie świadków i biegłych, jeśli tacy wezwani zostali do rozprawy.

§ 9.

Strona aż do końca ustnej rozprawy może zgłaszać wniosek o wyłączenie członka Wydziału Odwoławczego o ile zajdą okoliczności przewi-

dziane w art. 55 § 2 Kodeksu Postępowania Cywilnego (Dz. U. R. P. Nr. 112 z dnia 19. XII. 1932 r.) O wyłączeniu decyduje Wydział Odwoławczy na posiedzeniu niejawnym.

Od postanowienia wyłączającego niema odwołania.

§ 10.

Przy rozpatrywaniu i orzekaniu o sprawie Wydział Odwoławczy ograniczony jest do wniosków żalającej się strony. Winien on co do każdego wniosku wydać orzeczenie, które zapada większością głosów na niejawnym rozprawie.

§ 11.

Skoro sprawa jest dostatecznie wyjaśniona, Przewodniczący zamyka rozprawę, poczym Wydział Odwoławczy odbywa posiedzenie niejawne w celu odbycia narady i głosowania.

§ 12.

Głosowanie odbywa się w ten sposób, że najpierw oddają swe głosy delegaci wybrani, a następnie członkowie mianowani.

Z narad tych i głosowania prowadzi się odrębne protokoły. W nich stwierdza się, odnośnie do każdego wniosku strony, sposób oddania głosu przez każdego członka oraz wynik głosowania.

Głosowanie co do wniosków o dowodzie może odbyć się na rozprawie jawnej.

Przewodniczący głosuje tylko w wypadku równości głosów. Oddaje swój głos po stwierdzeniu w protokole, że zaszła równość głosów.

§ 13.

Przez wciągnięcie do protokołu z rozprawy należy ustalić:

- 1) obecność członków Wydziału Odwoławczego wedle nazwisk;
- 2) imiona i nazwiska obecnych zastępców strony;
- 3) ważność pełnomocnictw stron;
- 4) rzeczowe oświadczenie stron w wnioski albo fakt, że wywody uczestników takich oświadczeń i wniosków nie zawierają;
- 5) uznania, zrzeczenia się i ugody, którymi podniesione roszczenia załatwia się w całości lub częściowo;
- 6) zeznania świadków i biegłych, których na rozprawie przesłuchano;
- 7) fakt przedłożenia aktów lub odczytania pism, dokonanego w celu wyjaśnienia stanu sprawy.

Z ustnych wywodów stron nie zapisuje się w protokole danych faktycznych, które są zawarte w piśmie.

§ 14.

Protokół jawnej rozprawy podpisuje Przewodniczący i jeden z członków strony obecnej przy rozprawie.

Strony mają prawo żądać odpisu protokołu rozprawy. Brak podpisu stron na protokole wskutek odmowy, nie ma żadnych skutków ujemnych, o ile odmowa złożenia podpisu przez stronę będzie osobno stwierdzona w protokole.

§ 15.

Protokół z niejawnych obrad Wydziału Odwoławczego podpisują wszyscy biorący udział w naradzie członkowie Wydziału Odwoławczego. Wstrzymanie się od głosu uważa się za głosowanie przeciwko wnioskowi.

§ 16.

Wydział Odwoławczy wydaje swe orzeczenia na piśmie. Orzeczenia swe Wydział Odwoławczy winien uzasadnić.

Opracowanie orzeczenia może polecić Przewodniczący jednemu z członków Wydziału.

Orzeczenie winni podpisać wszyscy obecni przy jego powzięciu członkowie Wydziału Odwoławczego.

Stronom należy doręczyć odpis orzeczenia, które winno być podpisane przez przewodniczącego i jednego z członków.

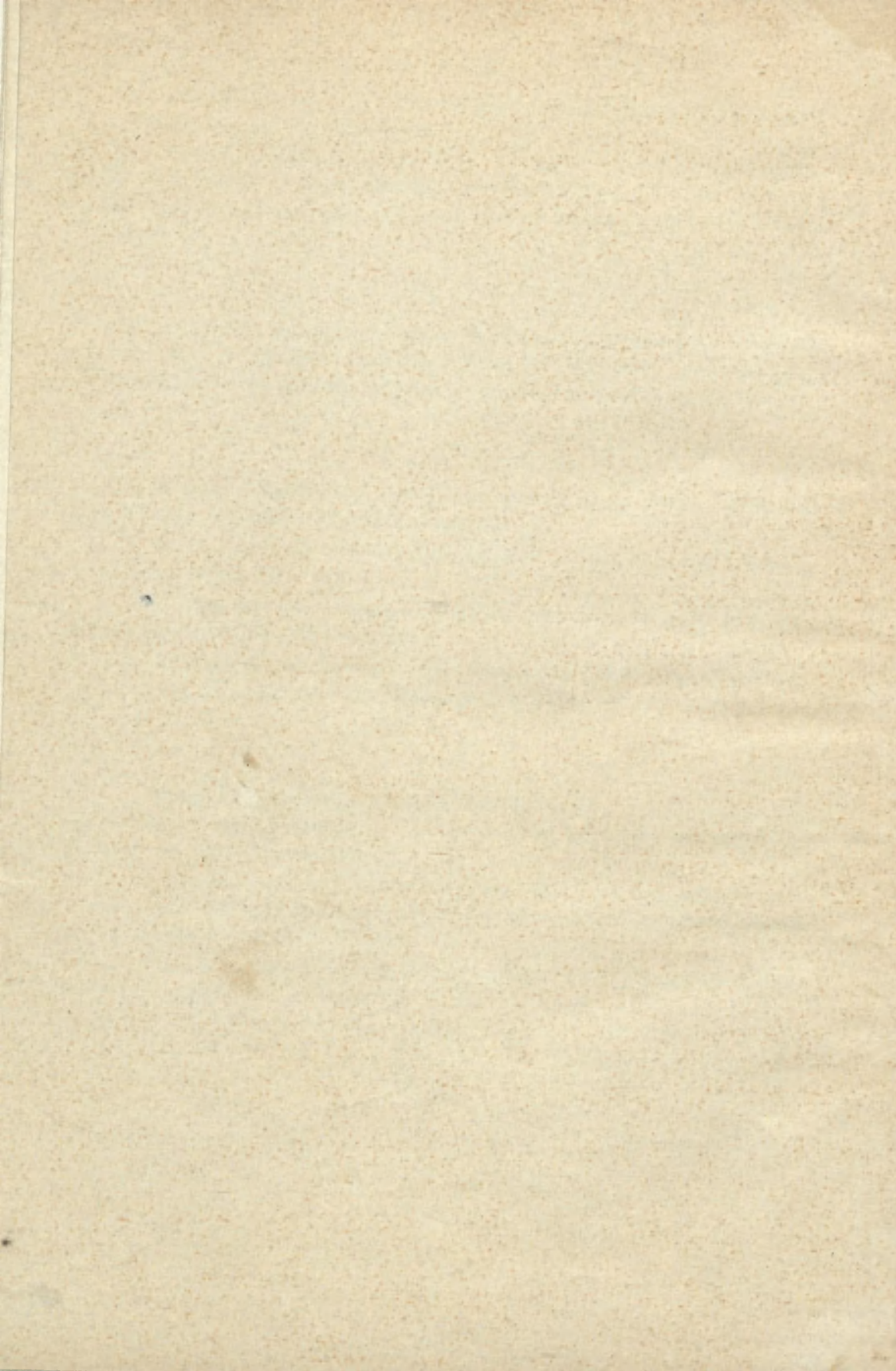
§ 17.

Wydział Odwoławczy prowadzi co do spraw, przekazanych jego orzecznictwu osobną rejestraturę i archiwum. Akta Wydziału Odwoławczego przechowuje jego Przewodniczący.

Przewodniczący może przechowywanie akt, oraz prowadzenie rejestratury; jako też wykonywanie prac biurowych z wyjątkiem opracowywania orzeczeń, zlecić kancelarii Zarządu.

Przewodniczący Wydziału Odwoławczego i każdy z jego członków ma prawo wglądu do akt Związku.

Biblioteka Śląska w Katowicach
Id: 0030000202247

II 500921

SL

Pr. Sl